

## ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΚ ΚΡΗΤΗΣ II

Ἰωάννη Θερεσιάδη μνήμης χάριν

Εἰς τὴν δευτέραν ταύτην σειρὰν τῶν κρητικῶν ἐπιγραφῶν<sup>1</sup> θὰ παρουσιάσωμεν τὴν συνέχειαν μιᾶς συνθήκης μεταξὺ Γορτυνίων καὶ Καυδίων, τῆς Inscr. Creticae IV, 184, μίαν ἐπιτύμβιον στήλην ἐξ Ἀποδοῦλου Ρεθύμνης, ἓνα ἐνεπίγραφον ὕδραγωγὸν σωλῆνα ἐξ Ἀσιτῶν Μαλεβιζίου, τέλος δὲ τὸ σύνολον τῶν ἀδημοσιευτῶν ἐπιγραφῶν τοῦ νεο-ἰδρυθέντος Μουσείου Ἀγίου Νικολάου<sup>2</sup> πλὴν δύο, αἱ ὁποῖαι μελετῶνται ὑπὸ ἐτέρων ἐρευνητῶν.

I. Εἰς IC IV, 184 (Πί ν. 66). Ἀπότμημα στήλης ἐκ πόρου, σφζ. ὕψους 0.63 μ., σφζ. πλάτους 0.35 καὶ σφζ. πάχους 0.205 μ., ἀποκεκρουμένον πανταχόθεν πλὴν τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς, σφζούσης καὶ τὸ περιθώριον τῆς ἐπιγραφῆς. Εὐρέθη τῷ 1960 ἐντετειχισμένον εἰς τὴν οἰκίαν χωρικοῦ τινος, κειμένην μεταξὺ τῶν χωρίων Ἅγιοι Δέκα καὶ Ἀμπελοῦζος Μεσαρᾶς Ἡρακλείου, ἠγοράσθη δὲ καὶ ἀπετειχίσθη ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ κ. Ν. Μεταξᾶ<sup>3</sup>, ἀποτεθὲν εἰς τὴν νεοἰδρυθεῖσαν ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν τοῦ εἰς Ἡράκλειον.

25 στίχοι.

Ὑψος γραμμ. 0.01 μ. ( τὸ 0 )-0.02 μ. ( τὸ I ).

[	_____	ca. 46	]
1. [	. . . . . <u>ιαιδε</u>	ca. 30	οἱ ἐν Καυ-
	δοῖ <u>Φοικίοντες</u> [ <u>τα</u>	ca. 31	]
	<u>χρήμα</u> ἢ <u>ἔμπελόν</u> [ <u>τ]ων</u> [ <u>οιε</u>	ca. 27	]
	[ <u>ο]ἱ Γορτυνιοι,</u> <u>τραφόντων</u> ΔΕ [	ca. 24	]
5. [.] <u>θέντων.</u> <u>Αἶ τι κα δὲ</u> ΗΙΟ [	_____	ca. 21	ν-
	<u>τες.</u> <u>Δίκας</u> δὲ <u>δίδομεν</u> [	ca. 29	]

1. Ἡ πρώτη: Ἐπιγραφαὶ ἐκ Κρήτης I, Κρητικά Χρονικά ΙΔ' (1960), 457-465. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 φωτογραφία τῆς παρουσίας δημοσιεύσεως ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἐμμ. Ἀνδρουλάκη, ἡ ὑπ' ἀριθ. 2 ὑφ' ἡμῶν, ἡ ὑπ' ἀριθ. 5 ὑπὸ τοῦ συναδέλφου κ. Μύρ. Μιχαηλίδη, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐξ ἐκτύπων ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ξυλούρη.

2. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἀναφέρομεν ὅτι μετεφέρθησαν ἐκ τῆς ὑπαίθρου εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦτο διάφοροι δημοσιευμένοι ἐπιγραφαί: ἡ IG I, XXII, 42 (εὑρετ. 1652), περισυλλεγείσα ὑπὸ τοῦ τ. Ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων Κρήτης κ. Ν. Πλάτωνος, αἱ IG I, XVI, 46 (εὑρετ. 1649)/XXII, 26 (εὑρετ. 1652) καὶ 48 (εὑρετ. 1632), περισυλλεγείσαι ὑπὸ τοῦ δημάρχου Ἀγ. Νικολάου κ. Ρ. Καπετανάκη, αἱ IG I, XVI, 40 (εὑρετ. 210) καὶ XXII, 55 (εὑρετ. 1642), τέλος δὲ ἡ ἐν BCH LXII (1938) 389 ἐξ. (εὑρετ. 1638).

3. Πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνομεν καὶ ἐντεῦθεν θερμοτάτας εὐχαριστίας διὰ τὴν ἄδειαν δημοσιεύσεως.

	[κ]ατὰ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ λαμβάνομεν	ca. 21	]
	[δί]κην δὲ μὴ ἐξέστω ΚΑ [	ca. 24	Γορτυ- ]
	νίωι· αἱ δὲ τις ἀδικιοῖ τ[ῶ]ν [	ca. 25	]
10.	τ[ω] ὁ ἀδικιόμενος τοῖς κό[ρ]μοις	ca. 21	]
	σωντι οἱ πλίεις. Ταῦτ[α]	ca. 29	]
	μεν πάντα, τὸν ὄρ(κ)ον καὶ [	ca. 27	]
	Γορτύσιος τὸν ἐν Κανδοῖ [Φοικίοντα	ca. 17	]
	Γορτύσιον μαίτυρι χ[ρ]ῆσθαι	ca. 13	τῶν ἐν Κανδοῖ ]
15.	Φοικιόντων, ὁ δ' ἐν Κανδο[ῖ] Φοικίων	ca. 19	]
	χρησιόμεθα π[ρ]οδικῶι ἄ[γ]	ca. 26	]
	ἢ ἄλλος πρὸ τ[ῶ] ἀδικιομέν[ω]	ca. 25	]
	κας τοῖς πρ[ο]δικαξαμέ[νοις]	ca. 23	]
	ω μηγός. vac. Τιμ[αῖ]ς δὲ χρησιόμεθα	ca. 21	]
20.	ἀλλὰ χρησιόμε[θ]α τῶι νόμ[ω]	ca. 24	]
	νος ἐπὶ τῶν ὄρων μὴ ἐμπλιέ[τω]	ca. 17	τὸν ἐν Καν- ]
	δοῖ Φοικίοντα, μηδὲ ΤΑΜ[. τω]	ca. 23	]
	τα περὶ φυλακῆ[ς]. vac. Αἱ δὲ [τις]	ca. 25	]
	ὁ πρέγιστος ἢ ὁ ἐν Κανδοῖ Φοικίω[ν]	ca. 18	]
	[ . . . λλ]οντι ἀπο [τ . χεν	ca. 29	]
	[	ca. 46	]

Στ. 3. <ἐ>μπλεόν[τ]ων· ΑΜΠΛΕΟΝΤΩΝ ὁ λίθος

Στ. 12. ὄρ(κ)ον· ΟΡΙΟΝ ὁ λίθος

Τόσον τὸ κείμενον αὐτό, ὅσον καὶ αἱ ἐπιγραφικαὶ ἐνδείξεις, λίθος, σχῆμα καὶ μέγεθος γραμμάτων, περιθώριον τῆς ἐπιγραφῆς κτλ., οὐδεμίαν ἀφήνουν ἀμφιβολίαν ὅτι τὸ παρὸν εὐμέγεθες ἀπότμημα ἀποτελεῖ μέρος τῆς IC IV, 184, τοποθετούμενον μεταξὺ τῶν τμημάτων τῆς a καὶ b, ὅπου «complurae versus desunt». Ὁ πωλήσας τὴν ἐπιγραφὴν χωρικός, ὁ ὁποῖος προετίμησε νὰ τηρήσῃ ἀνωνυμίαν, ὠμολόγησεν ὅτι αὕτη εἶχε μεταφερθῆ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς του ἐκ Γόρτυνος—σχοῦσα οὕτω τὴν τύχην τῶν «wandernde Steine»—ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, πρὸ τοῦ ὁποίου ἦτο ἀρχικῶς τοποθετημένη<sup>4</sup>.

4. Πρβλ. IC IV, σ. 249 καὶ 263.

Τὸ νέον κείμενον διαψεύδει τὰς προσδοκίας τῆς Guarducci, ἡ ὁποία ὑπέθετεν<sup>5</sup> ὅτι τὸ ἐνδιάμεσον ἔλλειπον τμήμα περιεῖχε τὸν διδόμενον ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὄρκον. Ἴσως θὰ πρέπει νὰ ἀναμένωμεν τὸν ὄρκον τοῦτον εἰς τὸ πέραν τοῦ εἰς τὸ Corpus τεμαχίου *b* (ἤδη δὲ *c*) ἔλλειπον μέρος.

Ἡ ἐπιγραφή νῦν κατὰ τὸ σύνολον τῶν εὑρεθέντων τμημάτων ἀποκτᾷ ἀξιόλογον μέγεθος, ἀποτελουμένη ἐκ 53 τουλάχιστον στίχων. Τὸ νέον ἀπότμημα εἶναι κατὰ 0.20 μ. σχεδὸν ὑψηλότερον παρ' ὅ,τι ὑπελόγιζεν ἡ Guarducci<sup>6</sup>· ἂν καὶ δὲν σφύζεται ὀλόκληρον τὸ πλάτος του, ἕκαστος στίχος ὑπολογίζεται ὡς περιέχων κατὰ μέσον ὄρον 46 γράμματα, μὲ περιθώριον αὐξομειώσεως  $\pm 5$ , κατ' ἀναλογίαν τοῦ εἰς τὸ ἀκέραιον σφζομένου πλάτους τῆς εἰς τὸ Corpus ἀρχῆς τῆς ἐπιγραφῆς. Ἴσως ὅμως θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπολογισθοῦν γράμματα περισσότερα τοῦ ἀριθμοῦ τούτου, δοθέντος ὅτι τὸ νέον κείμενον κεῖται εἰς χαμηλότερον μέρος τῆς στήλης<sup>7</sup> καὶ ὅτι ἤδη εἰς τὸ δημοσιευμένον ἀρχικὸν κείμενον παρατηρεῖται ποιά τις αὐξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γραμμάτων ἐκάστου στίχου ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω<sup>8</sup>. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὸ νέον ἀπότμημα σφύζει τὰ 40 % περίπου τοῦ ὅλου πλάτους.

Ἡ συνθήκη μεταξύ Γορτυνίων καὶ Καυδίων, IC IV, 184, θεωρεῖται<sup>9</sup> ὡς μία ἐκ τῶν σημαντικωτέρων γορτυνιακῶν ἐπιγραφῶν, ὡς διαφωτίζουσα σημειὰ τινὰ τῆς ἱστορίας τῆς Γόρτυνος ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλοθεν σχεδὸν ἀγνώστου ἱστορίας τῆς Γαύδου ἢ Καύδου, τῆς νοτιωτάτης τῶν ἐλληνικῶν νήσων<sup>10</sup>.

Ἐξ ἄλλων ἐπιγραφικῶν μαρτυριῶν εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Γόρτυς κατὰ τὸν Γ' αἰ. π.Χ., προφανῶς δὲ καὶ κατὰ τὸν Β' αἰ., εἶχεν ἐπεκτείνει τὴν ἐπιρροήν της καὶ ἐπὶ τῶν Ἐλυριῶν<sup>11</sup> καὶ Ὀρειῶν<sup>12</sup>, κατοικοῦντων εἰς τὴν ἔναντι τῆς Καύδου περιοχὴν τῆς Δυτικῆς Κρήτης. Ἡ IC IV, 184 ἔδειξεν ὅτι ἡ Καῦδος, νῆσος μικρὰ καὶ κειμένη εἰς τὸ περιθώριον τοῦ κρητικῶν κόσμου, εὑρίσκεται κατὰ τὸν Γ' καὶ Β' αἰ. π.Χ. εἰς σχέσεις στενῆς ἐξαρτήσεως μετὰ τῆς πανισχύρου Γόρτυνος· οἱ Γορτύνιοι ἐπιτρέπουν μὲν εἰς τοὺς Καυδίους νὰ εἶναι ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι καὶ αὐτόδοκοι, ἐπιβάλλουν ὅμως εἰς αὐτοὺς νὰ τοὺς ἀκολουθοῦν κῆμ πολέμοι χιρῆν[αι] καὶ νὰ καταβάλουν ἐτησίως δεκάτην ἐφ' ὄλων τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης<sup>13</sup>, πλὴν τῶν ποιμνίων καὶ τῶν λαχανικῶν καὶ καρποῦνται μὲν οἱ Καῦδιοι τὰς προσόδους τῶν λιμένων, ὑποχρεοῦνται ὅμως νὰ δίδουν ἐτησίως εἰς τὴν ἰσχυράν των σύμμαχον μίαν ὄρισμένην ποσότητα ἄλατος καὶ ἀρκεύθων (κοινῶς κεδροκούκουτσα), τῶν κυριωτέρων προϊόντων τῆς νήσου, τὰ ὅποια παραλαμβάνουν γορτύνιοι ἀξιωματοῦχοι, ὁ πρεῖγιστος καὶ οἱ ὄροι, σταθμεύοντες μονίμως ἐν Καύδῳ.

Κατὰ μίαν βραχεῖαν περίοδον τοῦ Β' αἰ. π.Χ. ἡ Καῦδος φαίνεται ὑπαχθεῖσα ὑπὸ τὴν

5. Riv. Fil. N. S. VIII (1930), 481 ἐξ.

6. Αὐτόθι, 481.

7. Βλ. σχέδιον εἰς IC IV, σ. 249.

8. Σημειωτέον ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὅτι κακῶς χωρίζεται ἐν τῷ κειμένῳ τῆς IC IV, 184 ἡ εἰς στ. 15/16 λέξις *δι-δόν/των* τὸ ὄρθον: [δι/δόντων].

9. Guarducci, αὐτόθι, 474.

10. Βλ. IC IV, 184, 265 ἐξ. καὶ IC II, VII, Caudos, ἰδίως «Historica».

11. IC IV, 185.

12. IC II, XVII, 1, 11.

13. Σημειωθῆτω ὅτι ὁ Latte, Gött. Nachr. 1946-7, 64-75, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ L. Robert, REG 152, Bull. Épig. 134, ὑποστηρίζει ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τῶν προϊόντων τῆς ἀλιείας, ἀλλὰ περὶ τῶν λαφύρων ἐκ τῶν ναυαγούντων πλοίων.



διοίκησιν τῆς Σπάρτης, ὡς μαρτυρεῖ μία ἐπιγραφή δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ Woodward<sup>14</sup> καὶ ἐρμηνευθεῖσα ὀρθῶς ὑπὸ τοῦ L. Robert<sup>15</sup>. Ἡ νῆσος εἶναι τέλος γνωστὴ καὶ ἐκ τῆς προσεγγίσεως εἰς αὐτὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου<sup>16</sup>.

Τὸ νέον ἀπότμημα τῆς IC IV, 184 εἶναι δυστυχῶς λίαν κολοβὸν ὥστε νὰ καθίσταται δυνατὴ ἢ ἀσφαλῆς συμπλήρωσις καὶ ἢ ἀπόκτησις βεβαίων συμπερασμάτων, παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως ἐμφανίζει νέα τινὰ δεδομένα, χρήσιμα διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου.

Κατὰ τὸν ἐπιγραφικὸν νόμον τὸν ὁποῖον ἐθέσπισεν ὁ L. Robert<sup>17</sup>, δίδομεν ἀνωτέρω τὸ κείμενον τῆς ἐπιγραφῆς, ὅπως τοῦτο σφάζεται ἐπὶ τοῦ λίθου, συμπληροῦντες μόνον ὅπου ὑπάρχει βεβαιότης, παρουσιάζοντες δὲ τὰς προτεινομένας συμπληρώσεις εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα.

Στ. 1-5.

Ὁ ἰσχυρὸς ἀκρωτηριασμὸς τῆς ἐπιγραφῆς δὲν ἐπιτρέπει ἐνταῦθα τὴν κατανόησιν τοῦ κειμένου. Ἐκ τῆς λέξεως *χρήμα*<sup>18</sup>, *χρήματα*, περιουσία, καὶ ἐκ τῶν ρημάτων *ἐμπλεόν- [τ]ων*, *τραφόντων*<sup>19</sup>, -- *-ιθέντων* (ἴσως ὅμως *κρ]ιθέντων?*), φαίνεται ὅτι εὕρισκόμεθα εἰς τὴν συνέχειαν τοῦ τέλους τοῦ τεμαχίου α τῆς IC IV, 184, τοῦ περιλαμβάνοντος τὴν ἔκθεσιν τῶν οικονομικῶν ὄρων τῶν ἐπιβληθέντων εἰς τοὺς Καυδίους ὑπὸ τῶν Γορτυνίων. Τουλάχιστον τὸ *τραφόντων* φαίνεται ἀντίστοιχον τῶν προστακτικῶν *διδόντων* τοῦ προηγούμενου τεμαχίου α καὶ δὲν εἶναι ἴσως τόσον ἄθῶον ὅσον ὁ ἄπλοῦς τύπος φιλοξενίας ὁ ἐπιβάλλων τὴν σίτισιν τῶν *πρειγευτῶν*<sup>20</sup>, ἐὰν ὄντως πρόκειται περὶ ἐπιβολῆς διατροφῆς τοῦ *πρειγίστου*<sup>21</sup> καὶ τῶν *ῶρων*, ἢ τῶν σταθμευόντων ἐν Καύδῳ, ὑπὸ τῶν Καυδίων (βλ. κατωτέρω στ. 21), ἐὰν μάλιστα οἱ *ῶροι* ἦσαν τόσον πολυάριθμοι ὅσον πιστεύει ὁ Van Effenterre<sup>22</sup>.

Ἡ ἐν στ. 2 καὶ περαιτέρω ἐν στ., 3<sup>23</sup>, 13, 14 ἐξ., 21 ἐξ., 24 ἔκφρασις οἱ ἐν Καυδοῖ *Φοικίοντες* εἶναι ὡς ἐν IC IV, 184<sup>24</sup> παρατηρεῖται ὅτι, ὡς ἐκ συστήματος, οἱ Γορτυνιοὶ ἀρνοῦν-

14. BSA XXVI (1923-25), ἀρ. B9, σ. 166 ἐξ., 186 ἐξ. καὶ XXIX (1929), 9.

15. Hellenica I (1940), 109-112.

16. Πράξεις Ἀποστ. 27, 16 ἐξ.

17. Αὐτόθι, 149 ἐξ.

18. Πρβλ. ὄρκον Δρηρίων, IC I, IX, 1, B, 81-84: *ἐξόλλυσθαι αὐτός τε καὶ χρήμα τὰμά. Χρήμα* <*χρήμα*: μετατροπὴ ε)ι πρὸ φωνήεντος: κανὼν εἰς τὴν κρητικὴν διάλεκτον· πρβλ. C. D. Buck, The Greek Dialects, Chicago 1955, § 9, 7 καὶ § 113, 2. A. Thumb, Handbuch der griech. Dialekte, Heidelberg 1909, 125 ἐξ. Brause, Lautlehre der kret. Dialekte, Halle 1909, 75 ἐξ. Παρόμοια περιπτώσεις ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐπιγραφῆ: *ἀδικιόμενος*, στ. 10, 17. *ἀδικιοῖ*, στ. 9. *Φοικίων*, *Φοικίοντες*, στ. 2, 22, 24. *χρησιόμεθα*, στ. 16, 19, 20. *ἐμπλιέ[τ]ω*, στ. 20. *πλλες*, στ. 11. [*ἀφικνιόμε[τ]νος*], στ. 20/21.

19. Τράφω=τρέφω· πρβλ. H. v. Herwerden, Lexicon Graec. supplet. et dialecticum, 824, Buck, αὐτόθι, § 49, 2.

20. IC I, V, 1: *ἐξεντροφήθεν δὲ καὶ οἱ πρειγευταὶ καθὼς καθέσταται*.

21. IC IV, 184, 13.

22. Rev. Arch. 1948, 1034, σημ. 1, ὅπου διερωτᾶται ἐὰν δὲν πρόκειται περὶ ἀρχόντων ἀλλὰ περὶ δυνάμεων κατοχῆς τῆς νήσου.

23. ἴσως καὶ ἐν στ. 3, κατόπιν τοῦ <ἐ>*μπλεόν[τ]ων*.

24. Στ. 4 ἐξ., 9, 14, 22 (ἐνίοτε οἱ τὰν Καῦδον *Φοικίοντες*). Διὰ τὸ F σημειώτεον ὅτι τοῦτο εἶναι συνηθέστατον εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν λέξεων καὶ πρὸ φωνήεντος, διατηρεῖται δὲ εἰς Γόρτυνα καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Κρήτην γενικώτερον μέχρις ἐντὸς τοῦ Β' αἰ. π.Χ. Πρβλ. Thumb, αὐτόθι, 127. Buck, αὐτόθι, § 52, Brause, αὐτόθι, 44 καὶ 46, 8.

ται τὴν παραχώρησιν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Καύδου τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος *Καῦδιοι*. Ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ὁ βαθμὸς τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς νήσου εἶναι θέμα τυχρὸν εὐρείας συζητήσεως καὶ τὸ ὅποιον, ἐν τελευταία ἀναλύσει, δύναται νὰ διευκρινισθῇ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ κειμένου περισσότερον παρὰ ἐκ τῶν τυπικῶν ἐκφράσεών του, ἃς σημειώσωμεν ὅμως ὅτι ἡ ἐκφρασις *οἱ ἐν Καυδοῖ Φοικιόντες* ἀντὶ τοῦ ἀγνοουμένου ἐθνικοῦ *Καῦδιοι* δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ ἢ τὴν ἀνυπαρξίαν ἐθνικῆς ὑποστάσεως, εἴτε οὐσιαστικῆς, ἐὰν ἡ Καῦδος εἶναι οἰκισμὸς παροίκων, ὡς θέλει ὁ Larsen<sup>25</sup>, εἴτε τυπικῆς, ἢ μᾶλλον ὀνομαστικῆς, ἐὰν εἰς τὴν νήσον εἶχον ἐγκατασταθῆ γορτύνιοι κληροῦχοι, ὡς ὑποστηρίζει ὁ Kirsten<sup>26</sup>.

Στ. 6-9. κτλ. *Δίκας δὲ δίδομεν [πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὰ σύμβολα τὰ ὅσα]*  
*[κ]ατὰ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ λαμβάνομεν \_\_\_\_\_ ca. 21 \_\_\_\_\_ ]*  
*[δί]κην δὲ μὴ ἐξέστω ΚΑ [----δοῦναι vel λαμβάνειν vel εἰσάγειν Γορτυ-]*  
*νίωι κτλ.*

Ὁ στ. 6 συνεπληρώθη κατὰ τὴν IC II<sup>2</sup> 778/779—Ditt. Syll.<sup>3</sup> 464/465: «καὶ περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἃ ἀγ γίνγηται πρὸς ἀλλήλους δίδοναι καὶ δέχεσθαι τὰς δίκας κατὰ τὰς συμβολὰς τὰς ὄσας».

Στ. 6. *δίδομεν* (καὶ στ. 7 *λαμβάνομεν*) ἀντὶ τοῦ διαλεκτικοῦ *δίδομες*, ἀπαντῶντος κατὰ κανόνα εἰς τὴν δωρικὴν κοινὴν τῆς ἐποχῆς τῆς παρούσης ἐπιγραφῆς<sup>27</sup>.

Στ. 9-11. κτλ. *·αἰ δὲ τις ἀδικιοῖ τ[ῶ]ν [ἐν Καυδοῖ Φοικιόντων, πευθέ-]*  
*τ[ω] ὁ ἀδικιόμενος τοῖς κό[ρ]μοις, νικῆν δ' ὄτερά κ' ὁμό-]*  
*σωντι οἱ πλίες. κτλ.*

Ἡ συμπλήρωσις ἐγένετο κατ' ἀναλογίαν τῆς IC IV, 81, 15 ἐξ.: *νικῆν δ' ὄτερά κ' οἱ π[λί]ες ὁμόσοντι* καὶ τῆς IC IV, 162, 7 ἐξ. καὶ 10 ἐξ.: *πεύθεν δὲ πορτι τὰν νεότα κτλ. νικῆν δ' ὄτερά κ' οἱ πλίες ὁμόσοντι*. Εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιγραφὴν, ἀντὶ τοῦ νεότας τίθεται ἐτέρα ἀρχή, οἱ κόσμοι (*κόρμοι*), πρὸς τοὺς ὁποίους προσφεύγει ὁ ἀδικούμενος ὑπὸ τῶν Καυδίων, θὰ κερδίσῃ δὲ τὴν δίκην ἐκεῖνος ὑπὲρ τοῦ ὁποίου θὰ ὀρκισθῇ ἢ πλειονότης (*οἱ πλίες*)<sup>28</sup>, ἥτοι ἡ ἀπόφασις θὰ ληφθῇ κατὰ πλειονοψηφίαν<sup>29</sup>.

Τὸ *πεύθεν*, ἢ ὡς ἐνταῦθα *πευθέτω*, τοῦ ρήματος *πεύθομαι* ἢ *πυνθάνομαι*, μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ «προσφεύγω»<sup>30</sup>.

Δὲν ὑπάρχει γραμματικὴ δυσχέρεια εἰς τὸ ὅτι ὁ ἔχων συνήθως βραχὺ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ἔνσιγμος ἀόριστος τῆς ὑποτακτικῆς *ὁμόσοντι*, ὡς κατὰ κανόνα εἰς τὴν κρη-

25. Class. Phil. XXXI (1936), 15 ἐξ. καὶ RE 19. 1, στήλ. 828 ἐξ.

26. Das Dorische Kreta, Die Insel Kreta im 5. und 4. Jh., Würzburg 1942, 133.

27. Πρβλ. Buck, αὐτόθι, § 278.

28. *πλίες=πλέες=πλέονες*: βλ. σ. 144, σημ. 18.

29. Πρβλ. Halbherr, AJA 1897, 192.

30. Halbherr, αὐτόθι, 196.

τικήν διάλεκτον<sup>31</sup>, λαμβάνει ἐνταῦθα τὴν κανονικὴν κατάληξιν<sup>32</sup> (*ὀμό/σωντι*).

Κατὰ τὴν συμπλήρωσιν, συμφώνως πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἔλλειπόντων γραμμάτων, ἔχομεν ἐνταῦθα μόνον τὴν περίπτωσιν ἀδικίας διαπραττομένης ὑπὸ Καυδίου τινός· τὴν ἀντίστοιχον περίπτωσιν, ἔστω καὶ ἐὰν τυχὸν δὲν ὑπάρχη πλήρης ἰσοτιμία, θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ἀναζητήσωμεν ὄχι εἰς στ. 11 ἐξ. ἀλλ' ἴσως εἰς στ. 7 ἐξ. ἢ 8 ἐξ.

Στ. 11-12. κτλ. Ταῦτ[α ca. 23 φυλάξω- ? ]  
μεν πάντα, τὸν ὄρ(κ)ον καὶ [τὰς συνθήκας? κτλ.]

Στ. 12. ὄρ(κ)ον· *OPION* ὁ λίθος.

Τὸ πάντα ἀσφαλῶς συνάπτεται πρὸς τὸ ταῦτ[α. Αἱ συμπληρώσεις ὑποθετικάι.

Στ. 12-15. κτλ. [κτλ. Ἐξέστω δέ, αἷ τι κα ὁ μὲν]

*Γορτόνιος τὸν ἐν Καυδοῖ [Φοικίοντα ἀδικιοῖ, οὔτος δὲ τὸν]*

*Γορτόνιον, μαίτυρι χ[ρῆσθαι, ὁ μὲν Γορτόνιος ἐκ τῶν ἐν Καυδοῖ]*

*Φοικιόντων, ὁ δ' ἐν Καυδο[ῖ] Φοικιῶν ἐκ τῶν Γορτυνίων. κτλ.]*

Ἡ συμπλήρωσις τῶν στίχων φαίνεται ἀσφαλῆς, διότι τὰ σφζόμενα ἐθνικά προϋποθέτουν τὴν ὑπαρξίν τῶν εἰς σχέσεις ἀμοιβαιότητος εὐρισκομένων ἀντιστοίχων τοιούτων.

Ἐπίσης ὁ τύπος *μαίτυς* ἀντὶ τοῦ *μάρτυς* εἶναι ὁ κανονικὸς τύπος ὁ ἀπαντῶν εἰς τὴν νομοθεσίαν τῆς Γόρτυνος<sup>33</sup>.

Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ πληροφορία, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἡ ἐρμηνεία εἶναι ὀρθή, περὶ τῆς ἀμοιβαίας δυνατότητος ἐγκλήσεως μάρτυρος ἐκ τῶν πολιτῶν τοῦ ἐτέρου τῶν συμβαλλομένων. Φαίνεται ὅτι διὰ τὴν προκειμένην περίπτωσιν θὰ ἤρκει ἡ ἐγκλησις ἐνὸς μόνου μάρτυρος<sup>34</sup>.

Στ. 16. *χρησιόμεθα π[ρ]οδίκωι ἄ[γ]κα τὸ διάγραμμα ἔχει· κτλ.]*

Ἰδιαιτέρας σπουδαιότητος εἶναι ἡ ἐνταῦθα ἐμφανιζομένη χρησιμοποίησις *προδίκου* εἰς τὰς ἀντιδικίας μεταξὺ τῶν δύο συμβαλλομένων. Κατ' ἀρχὴν πρέπει ν' ἀντιδιασταλῆ ὁ ἐν προκειμένῳ ὄρος ἐκ τῆς *προδικίας*, τοῦ τιμητικοῦ προνομίου τοῦ παρεχομένου ὑπὸ τῆς πόλεως εἰς τινα ξένον, ὅπως καὶ ἐκ τοῦ *προδίκου* ὡς π.χ. ἐπιτρόπου τοῦ ἀνηλικίου βασιλέως ἐν Σπάρτῃ, ἢ δικηγόρου, ἢ ἀρχοντος ἀσαφοῦς ἐξουσίας<sup>35</sup>.

Εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφὰς ἐμφανίζεται ἅπαξ εἰσέτι ὁ ὄρος *πρόδικος* καὶ δὴ εἰς φρά-

31. Halbherr, αὐτόθι.

32. Πρβλ. Σκιᾶς, Περὶ τῆς κρητικῆς διαλέκτου, Ἀθήναι 1891, 137, ἐνθα πολλὰ παραδείγματα.

33. Διὰ τὸν γλωσσικὸν τύπον βλ. Σκιᾶς, αὐτόθι, 77.

34. Εἰς τὴν νομοθεσίαν τῆς Γόρτυνος εἰς μόνον μάρτυς ἤρκει διὰ τὴν περίπτωσιν ἀποδείξεως βιασμοῦ, ἀλλὰ προφανῶς καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν ὅπου ὁ νόμος δὲν ἀπῆτει ρητῶς μαρτυρίας περισσοτέρας τῆς μιᾶς· πρβλ. Dareste, Haussoullier, Reinach, Recueil des inscr. jur. gr., 432.

35. Πρβλ. M. Muttelsee, zur Verfassungsgeschichte Kretas im Zeitalter des Hellenismus, Glückstadt καὶ Hamburg 1925, 69-72, ὅπου ὀλόκληρον Exkurs περὶ τῆς λ. *πρόδικος*, μεθ' ὧν τῶν πηγῶν καὶ ἐπιγραφικῶν μαρτυριῶν, ὡς καὶ ἀφθόνου σχετικῆς βιβλιογραφίας. Κατατοπιστικὸν εἶναι ἐπίσης τὸ ἄρθρον «Πρόδικος» ἐν RE 23, I, στήλ. 1283-4 ὑπὸ H. Schaefer, ὅστις ὁμῶς παραδόξως ἀγνοεῖ τὸ τότε πρὸ τριακονταετίας ἐκδοθὲν βασικὸν ἔργον τοῦ Muttelsee.



σιν ανάλογον πρὸς τὴν παροῦσαν, εἰς μίαν συνθήκην<sup>36</sup> μεταξύ Ἱεραπύτνης καὶ Πριάνσου: «ὅπερ δὲ τῶν ὕστερον ἐγγινομένων ἀδικημάτων προδίκωι μὲν χρήσθων καθὼς τὸ διάγραμμα ἔχει περὶ δὲ τῶ δικαστηρίω» κλπ.

Οἱ περισσότεροι ἐρευνηταί, ὡς οἱ Caillemer<sup>37</sup>, Böckh<sup>38</sup>, Demargne<sup>39</sup>, Voretzsch<sup>40</sup>, Lolling<sup>41</sup>, Ciccotti<sup>42</sup>, Muttelsee<sup>43</sup>, Guarducci<sup>44</sup>, καὶ Van Effenterre<sup>45</sup>, θεωροῦν τὸν προδίκον ὡς διαιτητὴν εἰς ἀντιδικίαν τινὰ μεταξύ δύο πόλεων, ἀκολουθοῦντες οὕτω τὸν Σουίδαν<sup>46</sup>, ὁ ὁποῖος ἐρμηνεύει τὴν λέξιν ὡς «δικαστὴς ἐπὶ φίλων καὶ διαιτητής». Ἔτεροι ὁμοῦς δίδουν ἐρμηνείας ἀπεχούσας περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον τῆς πρώτης: οἱ Hoeck<sup>47</sup>, Egger<sup>48</sup> καὶ Phillipson<sup>49</sup> τὸν θεωροῦν συνήγορον· ὁ Hitzig<sup>50</sup> ἐκπρόσωπον τοῦ δημοσίου· ὁ Majuri<sup>51</sup> συνήγορον ἢ καὶ διαιτητὴν· ὁ Haussoullier<sup>52</sup> βλέπει τὴν λέξιν ὡς ἐπίθετον εἰς ἓν συμπληρωτέον οὐσιαστικὸν δικαστηρίωι, ὁ δὲ Szanto<sup>53</sup> ὡς ποινικὴν προανάκρισιν. Ὁ M. van der Mijnsbrugge<sup>54</sup>, ἐκκινῶν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ λέξις προδίκωι τίθεται ἄνευ ἄρθρου, διὰ σειρᾶς συλλογισμῶν τὰς ὁποίας ἀνασκευάζει ὁ Van Effenterre<sup>55</sup>, ἐρμηνεύει τὴν λέξιν ὡς «διαιτησίαν», συμπληρῶν: προδίκωι δίκωι. Τοῦτον ἀκολουθεῖ ὁ Schaefer<sup>56</sup>.

Πιστεύομεν ὅτι τόσον εἰς τὴν IC III, III, 4, ὅσον καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ἐπιγραφὴν, πρόκειται ὄντως περὶ διαιτητοῦ, ἀναλαμβάνοντος φιλικὴν διαιτησίαν μεταξύ τῶν δύο ἀντιδίκων. Ἡ χρησιμοποίησις τῆς λέξεως προδίκωι εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐπιγραφὰς ἄνευ ἄρθρου, ἀορίστως, δεικνύει ἁπλῶς ὅτι ὁ προδίκος δὲν εἶναι ἓν πρόσωπον καθωρισμένον ἐκ τῶν προτέρων, ἔχον τὸ μόνιμον ὀργανικὸν ἀξίωμα τοῦ διαιτητοῦ, ἀλλ' ἓν οἰονδήποτε πρόσωπον κοινῆς ἐμπιστοσύνης, ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων διὰ νὰ ἀσκήσῃ φιλικὴν διαιτησίαν ἐπὶ τῆς ἐκάστοτε συγκεκριμένης περιπτώσεως ἀντιδικίας, πρὶν ἢ ἡ ἀντιδικία αὕτη ἔλθῃ ἐνώπιον ἐνὸς πραγματικοῦ δικαστηρίου, εἰς περίπτωσιν ἀποτυχίας τῆς διαιτησίας. Τὸ δικαστήριον τοῦτο εἰς τὴν παροῦσαν ἐπιγραφὴν δέον ἴσως νὰ ἀναζητηθῆ κατωτέρω εἰς στ. 17-19.

36. IC III, III, 4, 64-66.

37. Cretensium res publica, Dict. Daremberg-Saglio I, 2. 1566.

38. CIG 2556, σχόλ.

39. BCH XXVII (1903), 223.

40. Ueber kret. Staatsverträge, Gymnasialprogr., Posen 1870, 14.

41. AM IV (1879), 214.

42. Le istituzioni pubbliche Cretesi III, 96.

43. Αὐτόθι, 60, ἰδίως 72.

44. IC III, III, 4, σ. 49.

45. La Crète et le monde grec de Platon à Polybe, Paris 1948, 145.

46. Βλ. λέξιν «Πρόδικος».

47. Kreta, Göttingen, 1823-9, III, 90.

48. Traités publics, 83.

49. The International Law and Custom of ancient Greece and Rome, London 1911, II, 64.

50. Altgriech. Staatsverträge über Rechtshilfe, Zürich 1907, 52.

51. Rendiconti S.V. XIX (1910), 41 (patrocinatore. . .o anche l'arbitro stesso).

52. Traité entre Delphes et Pellana, Paris 1917, 85.

53. Das griech. Bürgerrecht, Freiburg i. B. 1892, 90.

54. The Cretan Koinon, New York 1931, 41 καὶ ἰδίως 43 ἐξ.

55. Αὐτόθι, 144, ἐξ.

56. Αὐτόθι, στήλ. 1284.

Ἡ χρησιμοποίησις *προδίκου* εἰς τὰς ὑφισταμένας διαφορὰς προβλέπεται, ὡς μαρτυρεῖ ἡ IC III, III, 4, ὑπὸ τοῦ *διαγράμματος τῶν Κρηταίων*, τοῦ θεμελιώδους νόμου τοῦ ρυθμιζόντος τὰς σχέσεις τῶν κρητικῶν πόλεων τῶν συνησπισμένων εἰς τὸ *Κοινὸν τῶν Κρηταίων*<sup>57</sup>, ἐν ἑκ τῶν δύο βασικῶν στηριγμάτων τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ Γόρτυς. Πιστεύομεν ἐπομένως ὅτι δὲν εἶναι ἄτοπος ἢ ὡς ἄνω συμπλήρωσις τοῦ στ. 16, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι γνωστὸς ἕτερος νόμος καθιερῶν τὸν θεσμὸν τοῦ *προδίκου*, πλὴν τοῦ ἔχοντος παγκρήτιον ἰσχὺν *διαγράμματος*. Ἡ χρονολόγησις τῆς IC IV, 184, ἐπομένως δὲ καὶ τοῦ νέου ἀποτμήματος<sup>58</sup> εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ Β' αἰ. π.Χ.<sup>59</sup> δὲν ἀντιβαίνει εἰς μίαν τοιαύτην συμπλήρωσιν.

Στ. 16-19. κτλ. [κτλ. ὁ δ' ἀδικιόμενος]  
 ἢ ἄλλος πρὸ τ[ῶ] ἀδικιομέν[ω] πευθέτω τοῖς κόρμοις?, αὐτῶν δὲ δί-  
 κανς τοῖς πρ[ο]δικαξαμέ[νοις] εισαγόντων \_\_\_\_\_ ca. 13 \_\_\_\_\_ /  
 ω μηγός. vac. κτλ.

Ἐνταῦθα πάλιν τὸ κολοβὸν κείμενον καθίσταται δυσνόητον. Ἐὰν τὸ *H* εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ στ. 17 εἶναι ὄντως ἦ, καθίσταται πιθανὴ ἢ συμπλήρωσις πρὸ αὐτοῦ ὁ δ' ἀδικιόμενος.

Τὸ εἰς στ. 18 *πρ[ο]δικαξαμέ[νοις]*, τοῦ *προδικάσθαι*: ζ)ξ εἰς τὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον τῶν ρημάτων εἰς -ζω<sup>60</sup>.

Ἡ ἔννοια εἶναι ἴσως ὅτι ὁ ἀδικούμενος (ὁ *διώκων*), αὐτοπροσώπως ἢ καὶ δι' ἐκπροσώπου (τὸ *πρὸ* ἐνταῦθα θὰ εἶχε τὴν ἔννοιαν τοῦ *ἀντι* μᾶλλον ἢ χρονικὴν) δύναται νὰ ζητήσῃ ἐκ τοῦ δεινῶς ἄρχοντος (*exempli gratia κόρμοι*), μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς διαιτησίας τοῦ προδίκου, ὅπως ἢ ὑπόθεσις (οἱ ἄνευ ἀποτελέσματος *προδικαζόμενοι*) εἰσαχθῆ ἑνώπιον κανονικοῦ δικαστηρίου (*αὐτῶν δὲ δί]κανς τοῖς πρ[ο]δικαξαμέ[νοις] εισαγόντων*), τὴν ἐπέμβασιν τοῦ ὁποίου, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, προϋποθέτει ἢ ὑπαρξίς *προδίκου*, καὶ δὴ ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας: --ω *μηγός*: μία δυνατὴ συμπλήρωσις: ἐς τῶ *ιδί]ω* *μηγός*, θεωρουμένης ἐνταῦθα τῆς ἐκφράσεως ὡς ἀντιστοίχου πρὸς τὴν στερεότυπον ἐν *ἀμέραις τριάκοντα*, διότι ἄλλως ἢ προθεσμία θὰ ἦτο 1-30 ἡμέραι.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν *προδίκου* τῆς IC III, III, 4 ὑπάρχει διάστασις γνωμῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐρευνητῶν, κατὰ πόσον οὗτος ἀναλαμβάνει διαιτησίαν ἐπὶ ἀντιδικιῶν ἰδιω-

57. Πρβλ. van der Mijnsbrugge, αὐτόθι, 43 ἐξ., 53 ἐξ. Muttlsee, αὐτόθι, 54 ἐξ. Van Effenterre, αὐτόθι 143 ἐξ.

58. Σημειώτεον ὅτι ὁ Larsen, Class. Phil. XXXI (1936), 15 καὶ RE 19, I, «Περλοικου», στήλ. 828 ἐξ., θεωρεῖ ὅτι τὸ ἀπότμημα *b* τῆς IC IV, 184 εἶναι ἀρχαιότερον τοῦ ἀποτμήματος *a*, μετὰ τὴν ἔννοιαν ὅτι τὸ *b* ἀντιγράφει μίαν παλαιότεραν καὶ μὴ διασωθεῖσαν ἐπιγραφὴν, περιέχουσαν ὠρισμένα «amendements» προβλεπόμενα διὰ τὸ μέλλον, τὰ ὁποῖα τίθενται ἐν ἰσχύϊ εἰς τὸ ἀπότμημα *a*, εἰς τὸ ὁποῖον προσετέθη—ἀντιγράφον τὴν παλαιότεραν ἐπιγραφὴν—τὸ ἐπιγραφικῶς σύγχρονον πρὸς αὐτὸ ἀπότμημα *b*. Ἡ ἄποψις αὕτη οὐδόλως εἶναι πειστικὴ καὶ ὀρθῶς ἀνασκευάζεται ὑπὸ τῆς Guarducci, Riv. Fil. N. S. XIV (1936), 362, ἰδίως σημ. 2. Ἡ εὑρεσις πάντως τοῦ νέου ἀποτμήματος δὲν φαίνεται ἐνισχύουσα τὴν ἄποψιν τοῦ Larsen.

59. Ἡ Guarducci, ἢ ὁποῖα ἀρχικῶς ἐχρονολόγει τὴν ἐπιγραφὴν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Γ' αἰ. π.Χ. (Riv. Fil. N. S. VIII (1930), 476), εἰς τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ ἰδίου αἰῶνος (αὐτόθι, N. S. XI (1933), 488) ἢ εἰς τὸν Γ' αἰ. γενικῶς (αὐτόθι, N. S. XIV (1936), 362), ἐν IC IV, σ. 265 ἐδέχθη ὅτι αὕτη δὲν εἶναι παλαιότερα τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ Β' αἰ. π.Χ.

60. Πρβλ. Buck, αὐτόθι, § 142.



τῶν<sup>61</sup> ἢ πόλεων<sup>62</sup>, ὁρθῶς δὲ παρατηροῦν οἱ Muttelsee<sup>63</sup> καὶ Van Effenterre<sup>64</sup>, ὁ μὲν πρῶτος ὅτι τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐκάστοτε περιπτώσεως, ὁ δὲ δεύτερος ὅτι οἱ Κρήτες δὲν ἐνδιεφέροντο διὰ τὴν ἀκριβῆ διάκρισιν μεταξὺ ἰδιωτικοῦ διεθνοῦς καὶ δημοσίου διεθνοῦς δικαίου. Εἰς τὴν παροῦσαν ἐπιγραφὴν ὁ ἀδικιόμενος εἶναι προφανῶς ἰδιώτης· ἡ περίπτωσις αὕτη ἀνασκευάζει τὰς ἀπόψεις τῶν ἐρευνητῶν<sup>65</sup> τῶν θεωρούντων τὸν πρόδικον ὡς ἀσκοῦντα διαιτησίαν ἀποκλειστικῶς μεταξὺ ἀντιδικουσῶν πόλεων.

Στ. 19-20. κτλ. Τιμ[αῖ]ς δὲ χρησι[όμεθα] οὐ ταῖς ἐς τῷ διαγράμματος]  
ἀλλὰ χρησιόμε[θ]α τῷ νόμ[ω] τῷ-----κτλ.]

Τὸ εἰς στ. 20 ἀλλὰ προϋποθέτει τὴν ἐν στ. 19 ὑπαρξιν τοῦ συμπληρωθέντος οὐ ταῖς, ἀκολουθουμένου ὑπὸ τοῦ μὴ χρησιμοποιηθησομένου νόμου· ἐφ' ὅσον δὲ ἐδέχθημεν ἐν στ. 16 τὴν συμπλήρωσιν τὸ διάγραμμα, φαίνεται εὐλογον ὅτι καὶ ἐν προκειμένῳ πρόκειται πάλιν περὶ τοῦ διαγράμματος, τὰς διατάξεις τοῦ ὁποίου περὶ χρήσεως προδίκου διὰ τὰς ὑφισταμένας διαφορὰς δέχονται μὲν οἱ συμβαλλόμενοι Γορτύνιοι καὶ Καυδῖοι, τὰς ἀπορρίπτουν δὲ μὴ προκειμένου περὶ τῆς χρήσεως τιμῶν, δηλ. περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν κεκανονισμένων κυρώσεων δι' ἕκαστον προβλεπόμενον ἀδίκημα<sup>66</sup>, προτιμοῦντες νὰ ἐφαρμόσουν τὰς κυρώσεις—τὰ συγκεκριμένα πρόστιμα—ἐτέρου τινὸς νόμου, κατονομαζομένου εἰς τὴν ἀπωλεσθεῖσαν συνέχειαν τοῦ στ. 20. Τοῦτο συμβαίνει διότι ἴσως αἱ κυρώσεις τοῦ διαγράμματος, τεθεῖσαι ἐπὶ βάσεων ἰσότητος μεταξὺ συμβαλλομένων ἐλευθέρων κρατῶν, δὲν ἦσαν συμφέρουσαι εἰς τοὺς Γορτυνίους διὰ τὰς σχέσεις τῶν μετὰ τῶν ἐχόντων ἡλαττωμένην ἀνεξαρτησίαν Καυδίων.

Ἡ ἀντίθετος ἔκφρασις, δηλ. ἡ παραδοχὴ τῶν κυρώσεων τοῦ διαγράμματος, σφάζεται εἰς τὴν IC I, XVI, 1, 36/37, συνθήκην μεταξὺ Γορτυνίων καὶ Λατίων: Τιμαῖς δὲ χρησιόμεθα ταῖς ἐς τῷ διαγράμματος τῷ τῶν Κρηταίων αἰ ἐκάστων ἔγραπται.

Στ. 20-23. κτλ. [κτλ.-----ὁ ἀφικνιόμε-?]  
νος ἐπὶ τῶν ὄρων μὴ ἐμπλιέ[τω] ca. 17 τὸν ἐν Καν-]  
δοῖ Φοικίοντα, μὴδὲ TAM [.τω] ca. 23 ]  
τα περὶ φυλακῆ[ς] vac. κτλ.

Οἱ ὄροι, μαρτυρούμενοι ἐν μόνῃ τῇ IC IV, 184, 13 ἐκ τῶν κρητικῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῶν ἑλληνικῶν καθόλου, εἶναι ἐγκατεστημένοι μετὰ τοῦ προειγίστου ἐν Καυδῶ καὶ ἀναμφι-

61. Οὕτως οἱ Böckh, αὐτόθι· Caillemet, αὐτόθι· Deiters, De Cretensium titulis publicis quaestiones epigraphicae, Bonn 1904, 45, σημ. 1· Hitzig, αὐτόθι· Majuri, αὐτόθι, 42 καὶ σημ. 1.

62. Οὕτως οἱ van der Mijnsbrugge, αὐτόθι, 43· Voretzsch, αὐτόθι, 13· Ciccotti, αὐτόθι· Partsch, Griech. Bürgschaftsrecht I, Leipzig-Berlin 1909, 421· Haussoullier, αὐτόθι, 84· μετ' ἐπιφυλάξεων δὲ οἱ Szanto, αὐτόθι· Tod, Internat. Arbitration amongst the Greeks, Oxford 1913, 36, 68.

63. Αὐτόθι, 72.

64. Αὐτόθι, 144, σημ. 2.

65. Βλ. ὑποσημ. 62.

66. «Diagramma, code qui devait offrir, comme les lois archaïques crétoises, tout un système de compositions pécuniaires de nature à favoriser les solutions transactionnelles»: Van Effenterre, αὐτόθι, 145. Πρβ. Muttelsee, αὐτόθι, 61 ἐξ.

βόλως τῆς ἰδίας μετ' αὐτοῦ ὑπηκοότητος<sup>67</sup>. Ἡ λέξις συνάπτεται πρὸς τὰ ὀμηρικὰ *σῆρος* καὶ *ἐπίουρος*, σημαίνοντα φρουρούς, τὰ *σῆρεϊα* καὶ *οὐρεῶν(τ)ι* τῆς IC I, IX, 1, B 52 καὶ C 127 καὶ τὰ *ἄρεϊα* τῆς IC I, XVI, 5, 79, ἐρμηνευόμενα ὡς «φρούρια» καὶ «φρουρεῦντι»<sup>68</sup>, ἢ ὡς «μικρὰ φρούρια» (*fortins*)<sup>69</sup>. Οἱ *ἄροι* ὁμοῦ μετὰ τοῦ *πρειγίστου* καὶ προφανῶς ὑπὸ τὰς διαταγὰς του, εἶναι ἐπιφορτισμένοι μὲ τὴν περισυλλογὴν τοῦ φόρου τοῦ ἄλατος καὶ τῶν ἀρκεύθων. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐρευνητάς, οἱ ὅποιοι βλέπουν εἰς τοὺς *ἄρους* ἄρχοντας<sup>70</sup>, ὁ Van Effenterre, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω εἰς στ. 1-5, ἀναρωτᾶται μήπως πρόκειται περὶ δυνάμεων κατοχῆς τῆς νήσου.

Οἱ στ. 20-23 εἶναι καὶ πάλιν σκοτεινοί· ἐὰν ἡ συμπλήρωσις ὁ *ἀφικνιόμε]νος* εἶναι ὀρθή, τότε δὲν πρόκειται ἴσως ἐνταῦθα περὶ *ἄρων* = *ἀρχόντων* (ἢ *φρουρῶν*) ἀλλὰ περὶ *ἄρων* = *ἄρων*, ὀρίων<sup>71</sup> ὁπότε ὁμοῦ οἱ *ἄροι* οὗτοι θὰ εἶναι ὄροι τοῦ λιμένος (ἢ μᾶλλον τῶν λιμένων), ἐὰν ἡ φράσις συνδεθῆ πρὸς τὸ ἀπαγορευτικὸν *μὴ ἐμπλιέ[τω*. Ὑφίσταται ἴσως σχέσις τις πρὸς τὰς προσόδους τῶν λιμένων τῆς Καύδου, τὰς ὁποίας ὡς γνωστὸν ἐκαρποῦντο οἱ Καύδιοι; Δὲν θὰ ἦτο ἀπίθανον, τὸ ἐν στ. 22 *μηδὲ TAM. .τω*, ἀντίστοιχον πρὸς τὸ ἐν στ. 21 *μὴ ἐμπλιέ[τω*, νὰ εἶναι *μηδὲ ταμ[ιε(νέ)τω*, ὁπότε ὁμοῦ τίθεται ἴσως ἐνταῦθα μία ἀπαγόρευσις (εἰς ποῖον); διαχειρίσεως τῶν ἐλλιμενίων τελῶν.

Εἰς στ. 23 πρόκειται προφανῶς περὶ τοῦ ἔργου τῆς φρουρήσεως τῆς νήσου, τὸ ὁποῖον ὁμοῦ δὲν θὰ ἦτο ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸ ἔργον τῶν *ἄρων* ὡς φρουρῶν.

Στ. 23-25. κτλ. *Αἱ δέ [τις \_\_\_\_\_ ca. 25 ]*  
*ὁ πρειγίστος ἢ ὁ ἐν Καυδοῖ Φουκίω[ν κόρμος? \_\_\_\_\_ ca. 12 ]*  
*[...λλ]οντι ΑΠΟ[τ'χεν \_\_\_\_\_ ca. 29 ]*

Εἰς τὸν στ. 24 ἐμφανίζεται πάλιν ὁ *πρειγίστος*<sup>72</sup>, ἄρχων γνωστὸς ἐκ τοῦ στ. 13 τῆς IC IV, 184, ὁ ἐπιφορτισμένος ὁμοῦ μετὰ τῶν *ἄρων* μὲ τὴν παραλαβὴν τοῦ φόρου τοῦ ἄλατος καὶ τῶν ἀρκεύθων, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω.

Πλὴν τῆς ἀνωτέρω, ὁ *πρειγίστος*—ἢ παρεμφερεῖς τίτλοι—ἐμφανίζεται συχνάκις εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφάς: 1) *Πρειγίστοι* εἰς IC IV, 80, 11. 2) *Πρειγίστος* εἰς IC III, III, 52, 1, 2. 3) *Βουλῆς πρήγιστος* εἰς IC III, III, 7, 23. 4) *Πρεγγενταί* εἰς IC II, III, 2, 4 ἐξ. 5) *Πρειγενταί* εἰς IC II, V, 17, 5, 14. 6) *Πρεισγενταί* εἰς IC I, XXVII, 1, 11. 7) *Πρειγων* εἰς IC IV, 145, 9, καὶ 8) *Πρειγῆμα* εἰς IC I, XVI, 5, 34. Ἐκ τούτων αἱ ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ 7 εἶναι λίαν ἠκρωτηριασμένα ὥστε νὰ γίνῃ κατανοητὴ ἢ ἀρμοδιότης τοῦ ἄρχοντος. Εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 1 οἱ *πρειγίστοι* εἶναι ἄρχοντες ἐπιτόπιοι τῆς Ριττηνίας, ἀναλαμβάνοντες τὰς ἀρμοδιότητας τῶν κόσμων, ὅταν οὗτοι δὲν πράττουν τὸ καθῆκόν των. Ὁ *βουλῆς πρήγι-*

67. Βλ. κατωτέρω εἰς στ. 23-25 σχόλια περὶ τοῦ *πρειγίστου*.

68. Πρβλ. Guarducci, IC IV, 184, σ. 267.

69. Van Effenterre, Rev. Arch. 1948, 1033.

70. Ἡ Guarducci ἐν RF N. S. VIII (1930), 480 πιθανολογεῖ ὅτι οἱ *ἄροι* θὰ ἦσαν δύο ἢ τρεῖς, σχηματίζοντες μετὰ τοῦ *πρειγίστου* τὸ μικρὸν *presidio mandato di Gortina nell'isola sottomessa*.

71. Ὁ *ὄρος* [ἄρος] = ἄττ. ὄρος. Πρβλ. Buck, αὐτόθι, § 54: τύπος μαρτυρούμενος εἰς IC IV, 174, 20.

72. Διὰ τὴν γραμματικὴν ἀνάλυσιν τῆς λέξεως βλ. Brause, αὐτόθι, 175 ἐξ. καὶ Buck, αὐτόθι, § 68, I, § 86, 3 καὶ 3α.

στος τῆς ὑπ' ἀριθ. 3 εἶναι πάλιν ἀσφαλῶς ἐπιτόπιος ἄρχων τῆς Ἱεραπύτνης. Εἰς τὰς λοιπὰς ἐπιγραφάς, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ ὑπ' ἀριθ. 4, 5 καὶ 6 εἶναι ψηφίσματα κρητικῶν πόλεων ἐν Τέω, ὁ τίτλος τοῦ *πρειγίστου* εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν τοῦ πρέσβως. Δὲν θὰ ἦτο λοιπὸν ἄτοπον νὰ συμπεράνωμεν διὰ τὴν IC IV, 184 ὅτι ὁ ἐνταῦθα ἐμφανιζόμενος *πρεῖγιστος* εἶναι εἴτε ἐπιτόπιος ἄρχων καῦδιος, εἴτε ἄρχων γορτύνιος, ἀντίστοιχος πρὸς πρέσβυν μὲν κατ' ὄνομα, οὐσιαστικῶς δὲ ἐν εἶδος προτέκτορος ἢ τοποτηρητοῦ τῆς Γόρτυνος. Ὡς διδάσκει ἡ ἔκφρασις, ὁ *πρεῖγιστος* θὰ ἦτο ἄτομον ὠρίμου ἡλικίας<sup>73</sup>.

Οἱ διάφοροι ἐρευνηταὶ δέχονται ὁμοφώνως<sup>74</sup> ὅτι πρόκειται περὶ γορτυνίου ἀξιωματοῦ-χου σταθμεύοντος ἐν Καύδῳ. Ὁ στ. 24 τῆς παρούσης ἐπιγραφῆς, διὰ τῆς ἀντιδιαστολῆς ἢ τὴν ὁποίαν κάμνει μεταξὺ τοῦ *πρειγίστου* καὶ τοῦ ἐν *Καυδοῖ Φοικίοντος δεῖνος ἄρχοντος* καὶ δοθέντος ὅτι ἡ ἔκφρασις ὁ ἐν *Καυδοῖ Φοικίων* εἶναι ταυτόσημος πρὸς τὸ ἐθνικὸν *Καῦδιος*, ἀποδεικνύει πέρα πάσης ἀμφισβητήσεως ὅτι ὁ *πρεῖγιστος*, ἂν καὶ βεβαίως κατοικῶν ἐν Καύδῳ, δὲν ἦτο Καῦδιος, ἐπομένως δὲ Γορτύνιος.

Καὶ οἱ στ. 23-25 εἶναι λίαν ἠκρωτηριασμένοι καὶ ἀσαφεῖς: εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν τὶς πράξη τι, ἴσως παράβασιν τῶν διατάξεων τῶν στ. 20-23, ὁ γορτύνιος *πρεῖγιστος* ἢ ὁ καῦδιος δεῖνα ἄρχων (*κόρμος*?) ἀναλαμβάνουν τὴν ρύθμισιν τοῦ θέματος, προφανῶς συμφώνως πρὸς τὰ ἐν στ. 25 διαλαμβανόμενα.

#### ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τὸ θέμα τοῦ βαθμοῦ τῆς ἔναντι τῆς Γόρτυνος ἀνεξαρτησίας τῆς Καύδου, ἔχον ὡς μόνην μέχρι σήμερον πηγὴν τὴν ἠκρωτηριασμένην IC IV, 184, ἀντιμετωπίσθη διαφοροτρόπως ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν. Αἱ δύο ἀκραταὶ ἀπόψεις ὑπεστηρίχθησαν ὑπὸ τῶν Larsen καὶ Kirsten: ὁ πρῶτος θεωρεῖ<sup>75</sup> τοὺς Καυδίους ὡς ἀπλοῦς περιοίκους τῆς Γόρτυνος ἀναλόγους πρὸς τοὺς περιοίκους τῆς Σπάρτης, ἔχοντας ἐπομένως τὸν ἐλάχιστον δυνατὸν βαθμὸν ἀνεξαρτησίας καὶ ἀπολαμβάνοντας, τὸ πολὺ, μορφῆς τινος τοπικῆς αὐτονομίας: ὁ δεῦτερος φρονεῖ<sup>76</sup> ὅτι πρόκειται περὶ κοινότητος κληρούχων τῆς Γόρτυνος, ἰσοτίμων πρὸς τοὺς Γορτυνίους. Ἡ ἄποψις τοῦ Larsen κατεπολεμήθη ὑπὸ τῆς Guarducci, ἀλλὰ καὶ ἡ θεωρία τοῦ Kirsten δὲν ἐγένετο δεκτὴ<sup>77</sup>.

Τὸ νέον ἀπόστημα τῆς ἐπιγραφῆς τὸ ὁποῖον παρουσιάζομεν ἐνταῦθα, διὰ τῶν σωζομένων 40 % τοῦ κειμένου καὶ τῶν ἐν πολλοῖς ἀβεβαίων συμπληρώσεων, δὲν δύναται ἴσως νὰ συμβάλῃ ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν παλαιὰν συζήτησιν, ἀσφαλῶς ὁμως τονίζει τὸν χαρακτῆρα συνθήκης μεταξὺ ἐλευθέρων πόλεων, τὸν ὁποῖον παρουσιάζει, κατὰ τὴν μορφήν τουλάχιστον, ἢ IC IV, 184. Διὰ τῆς χρησιμοποίησεως *προδίκου*, ἀσκοῦντος διαιτησίαν εἰς διαφοράς μεταξὺ ἐλευθέρων πόλεων, ἢ ἐν προκειμένῳ μεταξὺ πολιτῶν αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς εἰς δεκαπέντε ὀλοκλήρους στίχους λεπτομεροῦς ἀναπτύξεως τῆς ἔστω ἐν πολλοῖς ἀσαφοῦς νομολογίας τῆς ρυθμιζούσης τὰς σχέσεις τῶν δύο πόλεων, ἀνατρέπεται προφανῶς ἡ ἄποψις τοῦ Larsen περὶ περιοίκων. Ἡ Καῦδος θὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς

73. Πρβλ. Muttelsee, αὐτόθι, 34.

74. Guarducci, IC IV, σ. 267, 13 / Riv. Fil. N. S. VIII (1930), 479 καὶ XIV (1936), 362, σημ. 2, 363. Larsen, Class. Phil. XXXI (1936), 14 καὶ RE, «Περιοίκου», στήλ. 829. L. Robert, Hellenica I (1940), 112.

75. Αὐτόθι, 94 ἐξ. καὶ αὐτόθι.

76. Αὐτόθι, 133.

77. Riv. Fil. N. S. XIV (1936), 362 ἐξ. καὶ σχόλια εἰς IC IV, 184.



νήσος τυπικῶς μὲν ἐλευθέρα, οὐσιαστικῶς δὲ ἐξηρητημένη πολιτικῶς καὶ οἰκονομικῶς, χαίρουσα ὅμως ἐκ παραλλήλου καὶ ἐνὸς σημαντικοῦ βαθμοῦ αὐτονομίας.

Ἐὰν πρὸς τὰ ἀνωτέρω συνδουασθῇ ἡ εὐστοχος καθ' ἡμᾶς γνώμη τοῦ Kirsten περὶ κληρουχίας<sup>78</sup>, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ ἡ ἀκόλουθος ἱστορικὴ ἐξέλιξις: εἰς τὴν Καῦδον ἐγκαθίσταται εἰς παλαιότερους χρόνους γορτυνιακὴ κληρουχία, ἡ ὁποία, ἀκολουθοῦσα τὴν συνήθη πορείαν ἐξελίξεως τῶν ἀποικίων, καθίσταται σὺν τῷ χρόνῳ ἀνεξάρτητος οὐσιαστικῶς ἔναντι τῆς μητροπόλεως Γόρτυνος, χωρὶς ὅμως νὰ ὑπαχθῇ ποτὲ πλήρως εἰς τὰς ἐλευθέρας κρητικὰς πόλεις· οὕτω παραμένουν πάντοτε οἱ Καῦδιοι τυπικῶς μόνον *οἱ ἐν Καυδοῖ Φοικίοντες*. Βραδύτερον ἢ Γόρτυς καθίσταται μία τῶν ἰσχυροτέρων πόλεων τῆς Κρήτης καὶ ἐπεκτείνει τὴν ἐπιρροήν της ἐπὶ τῆς Καῦδου, ἡ ὁποία εὐρίσκεται οὕτω, νομικῶς μὲν εἰς τὸ προηγούμενον ἰδιότυπον καθεστῶς, οὐσιαστικῶς δὲ εἰς τὴν κατάστασιν τῶν ἐν μέρει ἐλευθέρων καὶ ἐν μέρει ὑποτελῶν «μικρῶν συμμάχων».

2. ( Πί ν. 67 α ). Στήλη ἐπιτύμβιος ἐκ πώρου, ὕψους 0.53 μ., πλάτους 0.32 μ. καὶ πάχους 0.20 μ., φέρουσα κατὰ τὴν βᾶσιν ἀνάγλυφον ταινίαν πλάτους 0.09 μ., τὸ πλεῖστον ἀποκεκρουμένην. Ἡ ὀπισθία ἐπιφάνεια ἐμφανίζει τραχεῖαν λάξευσιν.

Εὐρέθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἡλία Βολανάκη κατὰ θέσιν Ξερόκαμπος τοῦ χωρίου Ἀποδοῦλου Ἀμαρίου Ρεθύμνης καὶ ἀπετέθη ὑπὸ τοῦ γράφοντος τῷ 1962 εἰς τὸ Μουσεῖον Ρεθύμνου.

1 στίχος

ῚΨ. γραμμ. 0.04 μ. ( τὸ Ω )-0.05 μ. ( τὸ Τ ).

Ἴσως Α' αἰ. π.Χ.

#### Κωτόλοι

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπάρχει ἐν ὀρθογραφικῶν λάθος, θὰ ἐδίσταζεν ὅμως τις ἐὰν τοῦτο εἶναι εἰς τὴν πρώτην ἢ τὴν δευτέραν συλλαβὴν, δηλ. περὶ ποίου τῶν παραδεδομένων<sup>79</sup> ὀνομάτων πρόκειται, *Κότυλος* ἢ *Κώτυλος*· ἀμφοτέρω τυχάνουν ἀμάρτυρα ἐν Κρήτῃ<sup>80</sup>.

3. Σωλὴν ὕδραγωγὸς ἐκ πηλοῦ, μήκους 0.445-0.48 μ., διαμέτρου ἐξωτερικῆς 0.18 μ. καὶ ἐσωτερικῆς 0.105 μ. Εἰς τὸ ἄνω μέρος καὶ καθέτως πρὸς τὸν ἄξονα φέρει σφραγίσμα ἀναγράφον τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτῆτου τοῦ ἐργαστηρίου κατασκευῆς.

Εὐρέθη<sup>81</sup> τῷ 1957 εἰς Ἀσίτες Μαλεβιζίου Ἡρακλείου καὶ ἀπετέθη εἰς τὴν Ἐπιγραφικὴν Συλλογὴν τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου ( εὔρετ. 305 ).

1 στίχος ἐπὶ τὰ λαία.

ῚΨ. γραμμ. 0.006 μ. ( τὸ 0 )-0.015 μ. ( τὸ Α ).

Β'-Γ' αἰ. μ.Χ.

#### Οἰάγοντος

Ἐο κατασκευαστῆς οὗτος σωλῆνων εἶναι γνωστὸς καὶ ἐξ ἑτέρου σφραγίσματος ἐπὶ τε-

78. Βλ. ἀνωτέρω σχόλια εἰς στ. 1-5.

79. Βλ. Pape-Benseler, Wörterbuch der griech. Eigennamen, Braunschweig 1884, μὴ ἀποθησαυρισμένα δὲ παρὰ Bechtel, Histrosche Personennamen, 1917, ὅπου μόνον τὸ ὄνομα *Κωτίλα*.

80. Πρβλ. *Κόστυλος* εἰς ἐπιγραφὴν ἐκ Λατοῦς, ἐν BCH LXII (1938), 389 ἐξ., στ. 8 καὶ 11.

81. Πρώτη μνεῖα ὑπὸ Ν. Πλάτωνος, Κρητ. Χρον. ΙΑ' (1957), 339· πρβλ. BCH LXXXII (1958), 791.

μαχίου παρομοίου σωλήνος<sup>82</sup> ἐκ τοῦ γειτονικοῦ πρὸς Ἀσίτες Ἀγίου Μύρωνος· τὰ δύο σφραγίσματα εἶναι σχεδὸν ὅμοια.

Τὸ ὄνομα *Οὐάγων* κατὰ Blass<sup>83</sup> παράγεται ἐκ τοῦ *Εὐάγων*.

4. (Πί ν. 67 γ). Στήλη ἐπιτύμβιος ναϊδιόσχημος ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, ὅλ. ὕψους 1.07 μ., ἀποκεκρουμένη τὴν κάτω δεξιὰν γωνίαν μετὰ μέρος τῆς ἐπιγραφῆς. Μεταξὺ δύο κορινθιακῶν κίωνων εἰκονίζεται ἐν ἀναγλύφῳ δεξίωσις· ἀριστερὰ ἀνήρ καὶ δεξιὰ γυνὴ ἀποκεκρουμένη τὴν κεφαλὴν. Τὸ ἀνάγλυφον ἐπιστέφεται ὑπὸ ἀετώματος μετὰ γεισιπόδων καὶ τριῶν ἀνθεμίων, διακοπτομένου ὑπὸ μεταλλίου πεταλοειδοῦς φέροντος ἀποκεκρουμένον γοργόνειον.

Εὐρέθη ὑπὸ τοῦ φιλαρχαίου δημάρχου κ. Ρούσσου Καπετανάκη ἐντετειχισμένη εἰς τὴν ἐν Ἀγίῳ Νικολάῳ οἰκίαν τοῦ πάππου του καὶ ἀπετέθη παρ' αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτόθι Μουσεῖον (ἐβρετ. 363).

2 στίχοι.

ῚΨ. γραμμ. 0.015 μ. ( τὸ 0 )-0.025 μ. ( τὸ Α ).

Α' αἰ. π.Χ.

*Πάγων Πάγωνος ὁ Πά[γωνος]*

*καὶ Ἀριστονῶι Πάγω[νος.]*

Τὸ ὄνομα *Πάγων*<sup>84</sup> κατὰ πρῶτον ἐμφανίζεται ἐνταῦθα εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς Λατοῦς πρὸς Καμάρα, ἀπαντᾷ ὅμως εἰς δύο γειτονικὰς πρὸς αὐτὴν πόλεις, εἰς Ὀλοῦντα<sup>85</sup> καὶ Ἰστράνα<sup>86</sup>. Προφανῶς ὁ ἐν λόγῳ *Πάγων* εἶναι υἱὸς τοῦ *Πάγωνος Πάγωνος* τοῦ *Θιοφείδιος* τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν ὡς ἄνω ἐπιγραφὴν ἐξ Ἰστράνος<sup>87</sup>.

Τὸ ὄνομα *Ἀριστονῶι* τυγχάνει ἀμάρτυρον εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφὰς ὡς καὶ παρὰ Bechtel HP καὶ Pape-Benseler. Ἡ διὰ τοῦ προσγεγραμμένου *ι* γραφὴ τῆς ὀνομαστικῆς τῶν εἰς -ὠ ληγόντων δωρικῶν γυναικείων ὀνομάτων εἶναι συνήθης, κυρίως δὲ εἰς ἐπιγραφὰς ἐξ Ὀλοῦντος<sup>88</sup>.

82. IC I, XXVII, 4.

83. Die kretischen Inschriften. 5144. Περὶ μετατροπῆς τῆς διφθόγγου *EY* εἰς *OY* βλ. Thumb, αὐτόθι, 126. Brause, αὐτόθι, 15 ἐξ. Buck, αὐτόθι, § 33a. Kiekers, Die lokalen Verschiedenheiten im Dialekte Kretas, 1908, 14 ἐξ.

84. Ἀποθησαυρισμένον παρὰ Bechtel HP (ἐκ τοῦ *πᾶγος*, στερεότης).

85. IC I, XXII, 48, 1.

86. IC I, XIV, 2, 10 καὶ 11. Ἐνταῦθα ἐμφανίζεται τρίς τὸ ὄνομα τοῦτο.

87. Οὕτω φαίνεται δικαιούμενος ὁ Van Effenterre, REA 1943, 33 ἐξ., πιστεύων ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη μετεφέρθη εἰς Ἰστράνα ἐκ τοῦ λιμένος τοῦ Ἀγίου Νικολάου, τῆς ἀρχαίας Λατοῦς πρὸς Καμάρα, τόπου εὐρέσεως τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς.

88. IC I, XXI, 21 ἐξ. Πρβλ. Kühner-Blass, Ausführl. Grammatik der griech. Sprache, I, 1, 454. Τὰ παρόμοια ὀνόματα τῶν τριῶν πρώτων τόμων τῶν Inscr. Cret. καθὼς καὶ νεωτέρων αὐτῶν ἐπιγραφῶν δίδονται ὑπὸ L. Robert εἰς REG 1952, Bull. Épigr. 65. 135 καὶ κυρίως εἰς REG 1950, Bull. Épigr. 63. 170. Εἰς τὸ IC IV μόνον μία *Μῖαστω?*, 235, 2. Εἰς ταῦτα ἄς προσθέσωμεν τὴν διόρθωσιν τῆς IC II, X, 19, 1 καὶ 6: *Πείσων* εἰς *Πείσῶι* καὶ τῆς Inscr. Brit. Mus. 380: *Πάρων* εἰς *Παρωῶι*, ὑπὸ A. Wilhelm, Symbolae Osloenses, Suppl. XIII, Griech. Epigramme aus Kreta, 10-12· αὐτόθι πολλὰ παραδείγματα εἰς -ὠι ἐκ τῶν ἐκτὸς τῆς Κρήτης ἐπιγραφῶν.

5. ( Πί ν. 67 β ). Στήλη επιτύμβιος εκ λευκοῦ μαρμάρου, σφζ. ὕψους 0.425 μ., σφζ. πλάτους 0.34 μ. καὶ πάχους 0.13 μ., ἀποκεκρουμένη πανταχόθεν. Ἡ ἐπιγραφή πλαισιοῦται ὑπὸ ἀδλακώσεων τομῆς τριγωνικῆς, ἄνω μιᾶς, κάτω δὲ καὶ εἰς ἀπόστασιν δύο.

Εὑρέθη τῷ 1961 εἰς Ἅγιον Νικόλαον ὑπὸ τοῦ κ. Ρούσσου Καπετανάκη καὶ ἀπετέθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτόθι Μουσεῖον ( εὔρετ. 1646 ).

3 στίχοι.

ῥΥψ. γραμμ. 0.018 μ. ( τὸ C )-0.02 μ. ( τὸ A ).

Β'-Γ' αἰ. μ.Χ.

[ - - - - ] ρας Σωτεῖρα [ τῆ ]

[ ἰδί ] α συμβίω μν [ ἡ - ]

μης χάριω.

Πάμπολλα εἶναι τὰ εἰς -ρας λήγοντα ἀνδρικὰ ὀνόματα.

Συχνότατα ἀπαντᾷ ἐν Κρήτῃ τὸ ὄνομα *Σώτειρα*, κατὰ πρῶτον ὅμως ἐνταῦθα εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς Λατοῦς πρὸς Καμάρα.

6. ( Πί ν. 71 α ). Στήλης ἐπιτύμβιος τὸ ἄνω δεξιὸν τμήμα, ἐκ κυανοφαίου μαρμάρου, σφζ. ὕψους 0.27 μ., σφζ. πλάτους 0.20 μ. καὶ μεγ. πάχους 0.09 μ. Ἄνω, μόλις προεξέχουσα πλατεῖα ζώνη, στεφομένη ὑπὸ κυματίου ἐκ ταινίας καὶ ἡμικυλίνδρου. Παραλλήλως πρὸς τὸν ἄξονα τῆς στήλης ἐχαράχθη εἰς δευτέραν προφανῶς χρῆσιν ἐπιγραφή ἐπιτύμβιος, ἔχουσα ὡς ἄνω ὄψιν τὴν ἀρχικὴν δεξιάν.

Εὑρέθη ἄγνωστον πότε καὶ εἰς ποίαν ἀκριβῶς θέσιν παρὰ τὸν Ἅγιον Νικόλαον καὶ ἀπετέθη ὑπὸ χωρικοῦ τινος εἰς τὸ αὐτόθι Μουσεῖον ( εὔρετ. 209 ).

2 στίχοι.

ῥΥψ. γραμμ. 0.008 ( τὸ 0 )-0.022 ( τὸ E ).

*Καλλιόπη*

*Ἐρμέρωτι.*

Ἄπαξ ἀπαντᾷ ἐν Κρήτῃ τὸ ὄνομα *Καλλιόπη*, εἰς προσφάτως ἐν Σητεῖα ἀνακαλυφθεῖσαν<sup>89</sup> ἐπιγραφὴν, μὴ ἀποθησαυρισθεῖσαν εἰς τὰς Inscr. Cret.

Τὸ ὄνομα *Ἐρμέρω*<sup>90</sup> τυγχάνει ἀμάρτυρον εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφὰς, ἀποθησαυρισμένον ὅμως παρὰ Pape-Benseler.

7. ( Πί ν. 68 α ). Στήλη ἐπιτύμβιος ἐκ κυανοφαίου ἀσβεστολίθου ( κοιν. σιδερόπετρα, ὁ calcarius subcaeruleus τῶν Inscr. Cret. ), σφζ. ὕψους 0.44 μ., πλάτους 0.40 μ. καὶ πάχους 0.32 μ., ἀποκεκρουμένη τὸ κάτω μέρος ὡς καὶ τὸ πλεῖστον τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς.

Εὑρέθη<sup>91</sup> τῷ 1940 εἰς Ὀλοῦντα κατὰ τὰς ἀλυσκὰς καὶ μετεφέρθη ὑπὸ τοῦ κ. Ρούσσου Καπετανάκη εἰς τὸ Μουσεῖον Ἁγίου Νικολάου ( εὔρετ. 1635 ).

89. Paul Faure, BCH LXXXIII (1959), 732.

90. Ἴσως οὕτω πρέπει νὰ συμπληρωθῇ ὁ στ. 2 τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ ἀγγείου ἐξ Ἄμνισοῦ - - - ΜΕΡΩΣ. Μαρινάτος, ΠΑΕ 1934, 132, τὴν ὁποῖαν ὁ ἴδιος συμπληροῖ ἐν ΠΑΕ 1938, 136 εἰς Παι]δέρωσ?

91. Πρώτη μνεῖα εἰς Ἐπετ. Ἐταιρ. Κρητ. Σπουδῶν Δ' (1941), 274.



3 στίχοι.

Ύψ. γραμμ. 0.015 μ. ( τὸ 0 )-0.035 μ. ( τὸ Ρ ).

Β' αἰ. π.Χ.

(*Eδ*)φρανώ[ν]

Φιλοστράτου

χαῖρε.

Τὸ ὄνομα *Εὐφρανίων* τυγχάνει ἀμάρτυρον εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφὰς καὶ μὴ ἀποθησαυρισμένον παρὰ Bechtel HP καὶ Pape-Benseler.

Συχνάκις ἀπαντᾷ ἐν Κρήτῃ τὸ ὄνομα *Φιλόστρατος*.

8. ( Πί ν. 68 β ). Στήλη ἐπιτύμβιος ἐκ κυανοφαίου ἀσβεστολίθου, ὕψους 0.39 μ., πλάτους 0.31 μ. καὶ πάχους 0.25 μ., ἀποκεκρουμένη τὰς ἄνω γωνίας.

Στοιχεῖα εὐρέσεως ὡς τὰ τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς· Μουσεῖον Ἁγίου Νικολάου ( εὐρετ. 1634 ).

2 στίχοι.

Ύψ. γραμμ. 0.018 μ. ( τὸ Ο )-0.03 μ. ( τὸ Ι ).

Β' αἰ. π.Χ.

[ Ἰλ ]ερίων

Ἰλερίωνος

Τὸ ὄνομα *Ἰλερίων* ἐμφανίζεται κατὰ πρῶτον ἐνταῦθα εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφὰς, δὲν εἶναι δὲ ἀποθησαυρισμένον παρὰ Bechtel HP ( μόνον τὸ *Ἰλαρίων* ) καὶ Pape-Benseler.

9. ( Πί ν. 68 γ ). Βωμίσκος ἐπιτύμβιος ἐκ κυανοφαίου ἀσβεστολίθου, ὕψους 0.46 μ., πλάτους 0.445 μ. καὶ πάχους 0.375 μ., ἀποκεκρουμένος ὄλην σχεδὸν τὴν φέρουσαν ἴχνη ὀρθογωνίου τόρμου ἄνω πλευρὰν μετὰ τοῦ πλείστου τῆς ἐπιγραφῆς.

Στοιχεῖα εὐρέσεως ὡς τὰ τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς· Μουσεῖον Ἁγίου Νικολάου ( εὐρετ. 1653 ).

2 στίχοι.

Ύψ. γραμμ. 0.022 μ. ( τὸ 0 )-0.025 ( τὸ Ν ).

Ἰσως Α' αἰ. π.Χ.

ᾠφ[ - - - - - ]

ᾠφ[ασ - - - - - ]

Ἐνταῦθα ὑπάρχει εὐρεῖα δυνατότης συμπληρώσεως δι' ἐνός τῶν ἐν Κρήτῃ ἀπαντάντων ὀνομάτων, ὅπως ᾠφελίων, ᾠφαλίων ἢ ᾠφέλιμος διὰ τὸ πρῶτον καὶ ᾠνάσανδρος<sup>92</sup>, ᾠνασάδας<sup>93</sup>, ᾠνασίφορος, ᾠνασίχαρος ἢ ᾠνασίων διὰ τὸ δεύτερον.

92. Εἰς ᾠολόντιος τοῦ Α' Ἰσως αἰ. μ.Χ. IC I, XXII, 63.

93. Εἰς ᾠολόντιος τῶν χρόνων τοῦ Τιβερίου. IC I, XXII, 12, 9.

10. ( Π ί ν. 71 β ). Ὀγκόλιθος ἐκ κυανοφαίου ἀσβεστολίθου, ὕψους 0.155 μ., πλάτους 0.60 μ. καὶ πάχους 0.29 μ. Ἀναθρώσεις ἐπὶ τῆς ἄνω, τῆς κάτω καὶ τῶν πλαγίων ὄψεων.

Περὶσυνελέγη ἄγνωστον πότε εἰς Ὀλοῦντα κατὰ τὰς ἀλυσκὰς ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Παστάκη καὶ ἀπετέθη εἰς τὸ Μουσεῖον Ἁγίου Νικολάου ( εὑρετ. 1640 ).

5 στίχοι.

Ὑψ. γραμμ. 0.016 μ. ( τὸ 0 )-0.023 μ. ( τὸ Α ).

Β' αἰ. π.Χ.

*Ἐπὶ Ἱατροκλεῦς, Γναῖον Τυ[δί-]  
κιον Μακούιον Ὀρατία Ἀκύλα  
καὶ Μέγων Διονυσίου τὴν γυ-  
ναῖκα αὐτοῦ Ὀλοντίων πρόξεν-  
οι καὶ πολεῖται, αὐτοὶ καὶ ἔγ(γ)ονοι*

Στ. 5. *Πολεῖται ἀντὶ πολῖται*: εἰς ἐπιγραφὰς τῶν ὑστέρων χρόνων δὲν εἶναι σπανία ἢ γραφὴ τοῦ *ι* διὰ *ει*, ἤδη ὁμοίου φωνολογικῶς<sup>94</sup>.

Στ. 5. *Ἐγ(γ)ονοι ἀλλ' ἐξ ἴσου καλῶς ἔ(κ)γονοι*. Ὁ ἀμάρτυρος ἐν Κρήτῃ τύπος *ἔγονοι* θὰ προϋπέθετε γραφικὴν ἢ καὶ φωνητικὴν ἀπλοποίησιν τοῦ *γγ* εἰς *γ*<sup>95</sup>.

Διὰ τοῦ ψηφίσματος τούτου γνωρίζομεν ἓνα εἰσέτι *δαμιοργόν* τῶν Ὀλοντίων, τὸν Ἱατροκλέα. Εἰς Ἱατροκλῆς εἶναι ἤδη γνωστός εἰς μίαν ἐξ Ὀλοῦντος ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν<sup>96</sup>. Ὡς γνωστόν, *δαμιοργός* εἶναι ὁ τίτλος τοῦ ἐπωνύμου ἄρχοντος—τοῦ πρωτοκόσμου—τῆς Ὀλοῦντος<sup>97</sup>, κατὰ μίμησιν τῶν Ροδίων<sup>98</sup>, ἀλλὰ καὶ τοῦ τῆς Πολυρρηνίας<sup>99</sup>, κατὰ μίμησιν τῶν Ἀχαιῶν, ἴσως δὲ καὶ τοῦ τῆς Κυδωνίας<sup>100</sup>.

Πλὴν τῶν κοινοτάτων *Γναῖος* καὶ *Διονύσιος*, τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῆς ἐπιγραφῆς, *Τυδίκιος*, *Μακούιος*, *Ὀρατία*, *Ἀκύλας* καὶ *Μέγων*<sup>101</sup> τυγχάνουν ἀμάρτυρα ἐν Κρήτῃ.

Ἡ ἐρμηνεία τοῦ κειμένου παρέχει πράγματα: τὰ ὀνόματα δύο ἐκ τῶν ἀναφερομένων προσώπων τίθενται κατ' ὀνομαστικὴν, τῶν λοιπῶν δὲ δύο κατ' αἰτιατικὴν, Δύο ἐκδοχαὶ φαίνονται πιθαναί: πρόκειται εἴτε περὶ προξενικοῦ εἴτε περὶ τιμητικοῦ ψηφίσματος.

Κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοχὴν, ἢ *Ὀρατία*, γυνὴ ἢ θυγάτηρ τοῦ *Ἀκύλα* καὶ ὁ *Μέγων* τοῦ *Διονυσίου* εἶναι τὰ κυρίως τιμώμενα πρόσωπα διὰ τῆς προξενίας καὶ πολιτείας τῶν Ὀ-

94. Buck, αὐτόθι, § 21, σ. 27. Εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφὰς πρβλ. IC IV, 215, 6 καὶ 216, 4.

95. Buck, αὐτόθι, § 86, 3.

96. IC I, XXII, 27, A 2. Ἄλλος εἰς τὴν IC II, XXIII, 27, 2, 52.

97. IC I, XXII, 4, A 31, 35, 57· B I, 19, 35, 61. Πρβλ. REG 1933, 439-442 καὶ Van Effenterre, αὐτόθι, 319, 1.

98. Μετὰ τῆς Ρόδου εἶχον οἱ Ὀλούντιοι στενάς σχέσεις: ὁ τίτλος οὗτος ἐλήφθη ἴσως ἐκ τῆς Καμίρου, ὅπου ἐχρονολόγουν κατὰ τοὺς *δημιουργούς*: πρβλ. Muttlensee, αὐτόθι, 20, σημ. 2.

99. IC II, XXIII, 7 A καὶ B· ἴσως καὶ ἡ 8.

100. Ἐὰν εἶναι ὀρθὴ ἢ διόρθωσις τοῦ L. Robert, REG 1961, Bull. Épig. 74, 494 τῆς ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου κ. Στ. Ἀλεξίου εὐρεθείσης ἐπιγραφῆς, BCH LXXXIII (1959), 752.

101. Ἀποθησαυρισμένον παρὰ Bechtel HP.

λουντίων, ταῦτα δέ, ὄχι μόνον κληροδοτοῦν τὰ παρεχόμενα προνόμια, ὡς εἶθισται, εἰς τοὺς ἐκγόνους των, ἀλλὰ καὶ ἐπεκτείνουν ταῦτα εἰς δύο εἰσέτι συγγενικά των πρόσωπα τῆς ἐκλογῆς των, ἡ πρώτη μὲν εἰς τὸν *Γναῖον Τυδίκιον Μακούιον*, πολίτην ρωμαῖον ὡς ἔχοντα τὰ *tria nomina*, ἴσως τὸν κηδεστήν της, ὁ δεύτερος δὲ εἰς τὴν γυναῖκά του. Μία τοιαύτη ἐπέκτασις τῆς πολιτείας καὶ προξενίας ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων τῶν τιμωμένων εἰς ἕτερα πρόσωπα εἶναι ἄγνωστος εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφάς, καθ' ὅσον δὲ γνωρίζομεν καὶ εἰς τὰς ἑλληνικὰς καθόλου, δὲν θὰ ἦτο ὁμως ἴσως ἀδύνατος, δοθέντος ὅτι τόσον ἡ πολιτεία ὅσον καὶ προξενία φέρονται ὡς ἔχουσαι περισσότερον τιμητικὸν χαρακτήρα παρὰ οὐσιαστικόν<sup>102</sup>.

Κατὰ τὴν δευτέραν ἐκδοχὴν, τὴν ὁποίαν προτιμᾷ ὁ ἐπιγραφικὸς καὶ φίλος κ. Σ. Ν. Κουμανούδης, δὲν πρόκειται περὶ προξενικοῦ ἀλλὰ περὶ τιμητικοῦ ψηφίσματος: ἡ *Ῥατία* τοῦ *Ἀκόλα ἐτίμησε*<sup>103</sup> τὸν *Γναῖον Τυδίκιον Μακούιον*, ὁμοίως δὲ ὁ *Μέγων* τοῦ *Διονυσίου* τὴν γυναῖκά του· τειθεμένης ἐνταῦθα ἄνω τελείας, τὸ λοιπὸν κείμενον θὰ πρέπει νὰ ἐννοηθῆ ὡς παράθεσις τῶν τίτλων τῶν τιμώντων προσώπων: ἡ *Ῥατία* καὶ ὁ *Μέγων* εἶναι πρόξενοι τῶν Ὀλουντίων καὶ πολῖται κλπ.

Ἡ δευτέρα αὕτη ἐρμηνεία ἔχει ἐναντίον αὐτῆς τὴν τελείως ἀνώμαλον σύνταξιν, ἡ πρώτη ὁμως ἐπὶ πλέον καὶ τὸ ἀμάρτυρον μῖας τοιαύτης διαδικασίας.

11. (Πί ν. 69 α). Στήλη ἐπιτύμβιος ἐκ κυανοφαίου ἀσβεστολίθου, ὕψους 0.40 μ., πλάτους 0.25 μ. καὶ πάχους 0.19 μ., ἀποκεκρουμένη τὴν ἄνω δεξιὰν γωνίαν.

Εὑρέθη τῷ 1940 εἰς Ὀλοῦντα<sup>104</sup> κατὰ τὰς ἀλυκὰς καὶ ἀπετέθη εἰς τὸ Μουσεῖον Ἀγίου Νικολάου (εὑρετ. 1643).

4 στίχοι.

ῚΨ. γραμμ. 0.02 μ. (τὸ 0)-0.025 μ. (τὸ I).

Β'-Γ' αἰ. μ.Χ.

*Ἐπίχαρι(ς)*

*Ἐϋτύχου,*

*Ἀννία*

*Ἀννίου.*

Τὸ γυναικεῖον ὄνομα *Ἐπίχαρις*, ἀποθησαυρισμένον παρὰ Bechtel HP, ἐμφανίζεται κατὰ πρῶτον ἐνταῦθα εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφάς, ἐνῶ τὸ ἀντίστοιχον ἀνδρικὸν *Ἐπιχάρης* ἀπαντᾷ ἤδη ἄπαξ<sup>105</sup>.

Τὸ ὄνομα *Ἐϋτύχος* ἀπαντᾷ τρίς εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφάς<sup>106</sup>. Εἰς *Ἐϋτυ[χος]*? μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ μῖας τῶν ἐξ Ὀλοῦντος ἐπιγραφῶν<sup>107</sup>, κεχαραγμένης ἐπὶ βράχου εἰς τὴν πρὸ τῆς Σπιναλόγκας χερσόνησον.

102. Πρβλ. G. Klaffenbach, Griech. Epigraphik, 80 ἔξ.

103. Ἡ ἀνέγραψε, ὀλιγώτερον πιθανόν.

104. Πρώτη μνεία εἰς Ἑπετ. Ἐταιρ. Κρητ. Σπουδ. Δ' (1941), 274.

105. IC I, V, 30.

106. IC I, XVIII, 98, A I καὶ 2. IC II, III, 30, 2.

107. IC I, XXII, 64 α.



Τὸ ὄνομα Ἐρνία ἀμάρτυρον ἐν Κρήτῃ, ἐνῶ τὸ ὄνομα Ἐρνιος ἀπαντᾷ ἤδη εἰς μίαν ἢ δύο τῶν ἐξ Ὀλοῦντος ἐπιγραφῶν<sup>108</sup>, ἐπὶ βράχου, ὡς ἀνωτέρω.

12. ( Π ί ν. 69 β ). Στήλη ἐπιτύμβιος ἐκ κυανομέλανος ἀσβεστολίθου, ῥύψους 0.56 μ., πλάτους 0.31 μ. καὶ πάχους 0.11 μ., ἀποκεκρουμένη τὸ δεξιὸν μέρος· χονδροειδοῦς λαξεύσεως.

Περισυνελέγη τῷ 1961 εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λατοῦς ὑπὸ τοῦ φύλακος Ἀρχαιοτήτων καὶ ἀπετέθη εἰς τὸ Μουσεῖον Ἁγίου Νικολάου ( εὑρετ. 1648 ).

2 στίχοι.

ῚΨ. γραμμ. 0.021 μ. ( τὸ 0 )-0.043 μ. ( τὸ Β ).

ῚΨως Γ' αἰ. π.Χ.

*Βαναι[ω ----- Με-]*

*λανθί[ο]υ ----- ]*

Τὸ πρῶτον ὄνομα ἐμφανίζει δυσχερείας· ἴσως εἶναι σχετικὸν πρὸς τὸ δυσερμήνευτον γυναικεῖον ὄνομα *Βαναω* ἢ Ἐβαναω τοῦ ἐπιγράμματος IC II, X, 21, 1.

Τὸ ὄνομα *Μελάνθιος* τυγχάνει ἤδη γνωστὸν ἐν Κρήτῃ<sup>109</sup>, ἀποθησαυρισμένον δὲ παρὰ Bechtel HP.

13. ( Π ί ν. 70 α ). Στήλη ἐπιτύμβιος ἐκ κυανοφαίου ἀσβεστολίθου, ὄλ. ῥψους 1 μ., πλάτους ἄνω 0.48 μ. καὶ κάτω 0.56 μ., πάχους δὲ 0.16 μ. Ἄνω ἀπολήγει εἰς πέντε ἀκατέργαστα ἀνθέμια, κάτω δὲ εἰς ἔμβολον. Ἀποκεκρουμένη τὴν ἄνω ἀριστερὰν γωνίαν. Ἡ ἐνεπίγραφος ὄψις φέρει κάτω ἀνάγλυφον ταινίαν πλάτους 0.05 μ., προεξέχουσαν κατὰ 0.018 μ.

Εὑρέθη παρὰ τὸ χωρίον Λακκόνια Μιραμπέλλου κατὰ τὸν ἀγρὸν τοῦ κ. Ἡρ. Ἀλέξη καὶ ἀπετέθη ὑπ' αὐτοῦ, ἄγνωστον πότε, εἰς τὸ Μουσεῖον Ἁγίου Νικολάου ( εὑρετ. 205 ).

4 στίχοι.

ῚΨ. γραμμ. 0.028 μ. ( τὸ Ω )-0.032 μ. ( τὸ Τ ).

Β'-Γ' αἰ. μ.Χ.

*Ἐδφράνωρ*

*Ἄρχαγάθα*

*τῆ θυγατρὶ*

*μνήμης χάριν.*

Τὸ ὄνομα *Ἐδφράνωρ* ἀπαντᾷ συχνάκις εἰς τὰς κρητικὰς ἐπιγραφάς<sup>110</sup>.

108. IC I, XXII, 64 m, ἴσως δὲ καὶ IC I, XXII, 64 f.

109. IC I, V, Ἀρκάδες, 20, A 8 καὶ IC I, VIII, Κνωσός, 31. 2.

110. IC I, XXII, 4, A 19. IC, II, V, 28, 4. IC, III, III, 7, 29· IV, 31, 2· VII, 14, 2/3. IC IV, 241, 3/4.

Τὸ ὄνομα Ἐρχαγάθα τυχάνει ἀμάρτυρον ἐν Κρήτῃ ὡς καὶ παρὰ Bechtel HP, ὅπου μόνον τὸ ἀνδρικὸν Ἐρχάγαθος, ὄνομα παράλληλον πρὸς τὸ Ἀγάθαρχος.

14. (Πί ν. 69 γ). Πεσσίσκος ἐπιτύμβιος ἐκ κυανοφαίου μαρμάρου, ὕψους 0.49 μ., πλάτους 0.33 μ. καὶ πάχους 0.23 μ. Καλῆς διατηρήσεως.

Εὐρέθη εἰς Ἅγιον Νικόλαον κατὰ τὸν λόφον τοῦ Διοικητηρίου, ἀπετέθη δὲ ὑπὸ τοῦ τ. ἐκτάκτου ἐπιμελητοῦ Ἀρχαιοτήτων κ. Ἀμαριωτάκη, ἄγνωστον πότε, εἰς τὸ αὐτόθι Μουσεῖον (εὔρετ. 208).

2 στίχοι.

Ὶψ. γραμμ. 0.013 μ. ( τὸ 0 )-0.019 μ. ( τὸ Κ ).

Γ' αἰ. π.Χ.

*Μναστοκλῆς*

*Ἐνίπαντος.*

Στ. 1. Ὁ διπλασιασμός τοῦ σ εἰς τὸ ὄνομα *Μναστοκλῆς* ὀφείλεται εἰς ἓνα συλλαβικὸν χωρισμὸν καθ' ὃν τὸ σ ἠκούετο καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς μιᾶς συλλαβῆς καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐτέρας<sup>111</sup>.

Ἄμφοτερα τὰ ὀνόματα<sup>112</sup>, ἄγνωστα εἰς τὴν λοιπὴν Κρήτην, ἀπαντοῦν συχνότατα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λατοῦς πρὸς Καμάρα<sup>113</sup>, ὁπόθεν ἡ παροῦσα ἐπιγραφή, καθὼς καὶ εἰς ἑνίας τῶν γειτονικῶν πόλεων: Λατώ<sup>114</sup>, Ὀλοῦντα<sup>115</sup> Ἴστρώνα<sup>116</sup> καὶ Ἱεράπυτταν<sup>117</sup>.

15. (Πί ν. 70 β). Ἀπότμημα στήλης ἐκ κυανοφαίου μαρμάρου, σφζ. ὕψους 0.15 μ., σφζ. πλάτους 0.13 μ. καὶ σφζ. πάχους 0.08 μ., ἀποκεκρουμένον πανταχόθεν πλὴν μέρους τῆς ἄνω ὀψεως.

Εὐρέθη τῷ 1960 εἰς Ἅγιον Νικόλαον ὑπὸ τοῦ κ. Ρούσσου Καπετανάκη καὶ ἀπετέθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτόθι Μουσεῖον (εὔρετ. 1650).

5 στίχοι.

Ὶψ. γραμμ. α' στίχου 0.03 μ., λοιπῶν 0.01 μ.

Ἴσως Β' αἰ. π.Χ.

[Θ ε ο ί . Ἐ ρ χ α ] θ ᾱ [ ι Τ ὄ χ α ι . ]

[Τάδε συνέθεντο Λάτιοι καὶ Ἱεραπ]ύ[τ]ριοι καί[ι]? - - - - - ]

[ - - - - - ἐπι κόσμω]ν τῶν σ[ὸν] - - - - - τῶ - - - - - ]

[ - - - - - ] ΑΥΤΙ [ - - - - - ]

5. [ - - - - - ] Τ[ὸν] - - - - - ]

111. Πρβλ. Buck, αὐτόθι, § 89, σ. 75.

112. Ἀποθησαυρισμένα παρὰ Bechtel HP· τὸ ὄνομα Ἐνίπας ἐκ τοῦ ἐνιπή=ἐπίπληξις, ἐπιτίμησις.

113. *Μναστοκλῆς* ἐν IC I, XVI, 26, 6/7· 33, 4· 51, 2. Ἐνίπας ἐν IC I, XVI, 25, 5· 31, 9.

114. *Μναστοκλῆς* ἐν IC I, XVI, 4, B 58· 26, 3· 32, 3. Ἐπίσης ἐν BCH LXII (1938) 389 ἐξ., στ. 10.

115. *Μναστοκλῆς* ἐν IC I, XXII, 4, A 41· 8, 5. Ἐνίπας ἐν IC I, XXII, 59, 1/2.

116. Ἐνίπας ἐν IC I, XIV, 2. 9.

117. Ἐνίπας ἐν IC III, III, 4, 3, 60.

Κατὰ τὰ φαινόμενα πρόκειται περί συνθήκης μεταξύ Ἱεραπυτνίων ἀφ' ἑνὸς καὶ Λατίων ἀφ' ἑτέρου, ἐφ' ὅσον εἰς τὴν πόλιν τῶν τελευταίων εὐρέθη ἡ ἐπιγραφή· διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐτέθη εἰς τὴν συμπλήρωσιν πρῶτον τὸ ὄνομα τῶν Λατίων. Ἐάν δὲ δεχθῶμεν τὴν πιθανὴν συμπλήρωσιν κα[ι - - -], τότε θὰ συμπεριλαμβάνηται καὶ τρίτη πόλις εἰς τὴν συνθήκην, ἴσως ἡ Ὀλοῦς, πλησιόχωρος πρὸς τὴν Λατῶ καὶ παρὰ τὰς ὑφισταμένας περὶ τῶν ὀρίων διαφορὰς, συχνάκις πολιτικῶς συνεργαζομένη πρὸς αὐτήν<sup>118</sup>.

ΚΩΣΤΗΣ ΔΑΒΑΡΑΣ

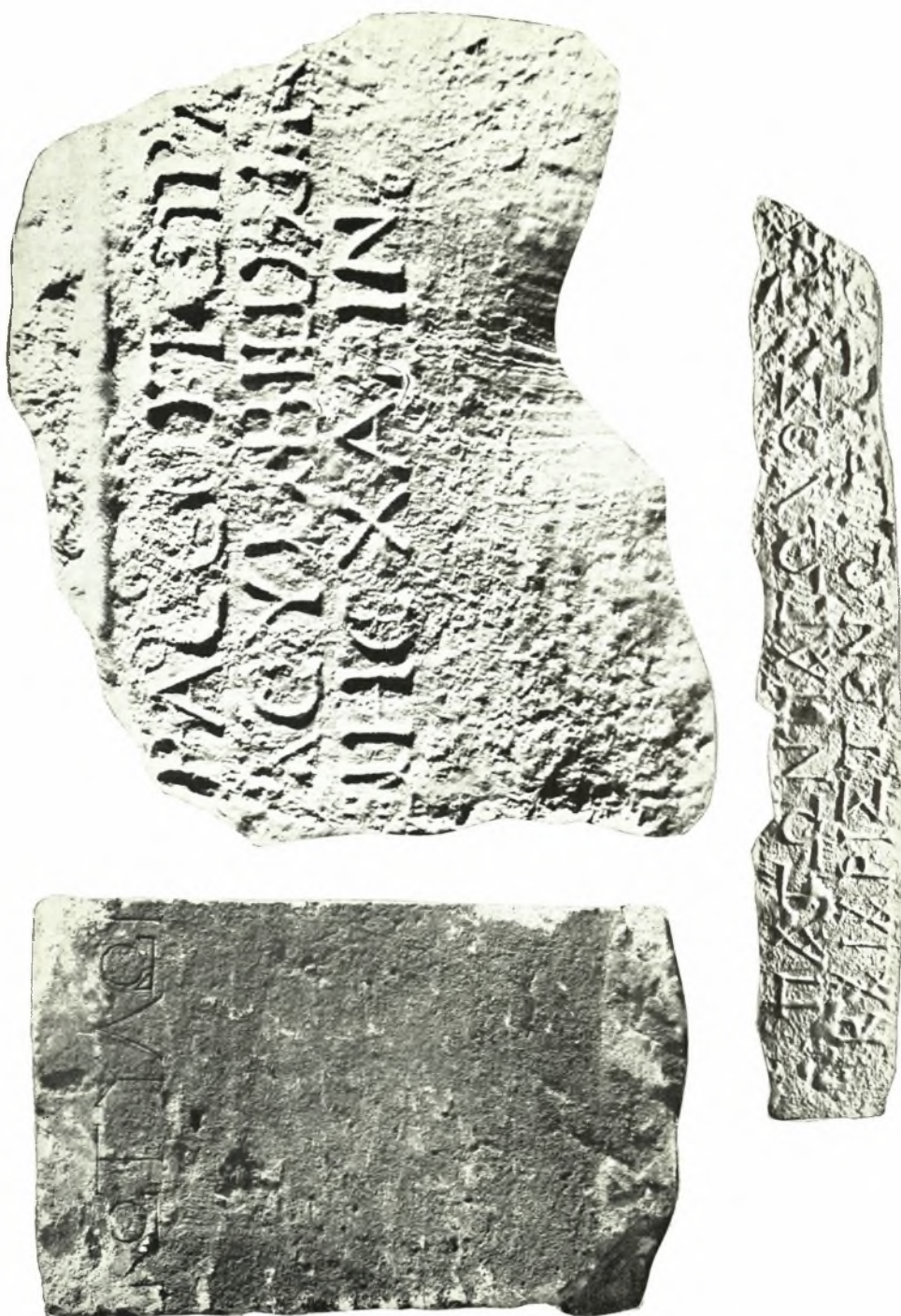
118. Πρβλ. IC I, XVI, 5.





Κρήτη: Ἀπότμημα συνθήκης Γορτυνίων καὶ Καυδίων

Κ. ΔΑΒΑΡΑΣ



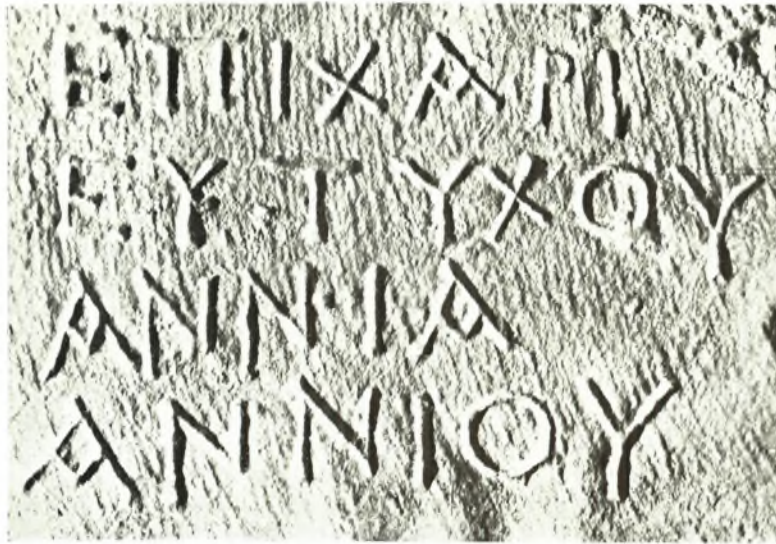
Κρήτη: α. Ἐπιτύμβιος στήλη Κοτύλου, β. Ἐπιτύμβιος στήλη Σωτείρας (ἐξ ἐκτύπου), γ. Ἐπιτύμβιος στήλη Πάγωνος (ἐξ ἐκτύπου)  
Κ. ΔΑΒΑΡΑΣ





Κρήτη: α. Ἐπιτύμβιος στήλη (Εὐ)φρανίωνος (ἐξ ἐκτύπου), β. Ἐπιτύμβιος στήλη Ἰαερίωνος (ἐξ ἐκτύπου),  
 γ. Ἀπότμημα ἐπιτυμβίου στήλης (ἐξ ἐκτύπου)

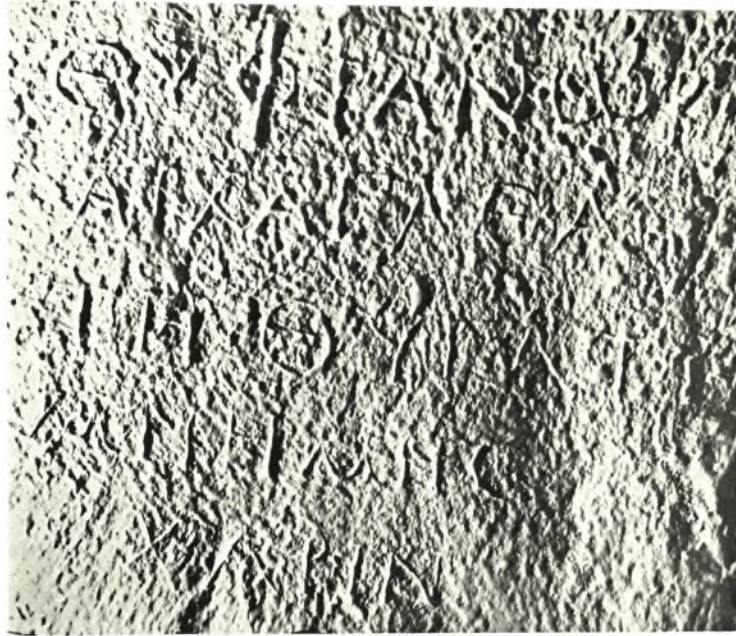
Κ. ΔΑΒΑΡΑΣ



Κρήτη: Ἐπιτύμβιος στήλη Ἐπιχάρितος καί Ἄννιας (ἐξ ἐκτύπου), β. Ἀπότμημα ἐπιτυμβίου στήλης (ἐξ ἐκτύπου), γ. Ἐπιτύμβιος στήλη Μνασσοκλέους (ἐξ ἐκτύπου)

Κ. ΔΑΒΑΡΑΣ





Κρήτη: α. Ἐπιτύμβιος στήλη Ἀρχαγάθης (ἐξ ἐκτύπου), β. Ἀπότμημα συνθήκης Λατίων καὶ Ἱεραπουντίων (ἐξ ἐκτύπου)

Κ. ΔΑΒΑΡΑΣ



Κρήτη: α. Ἐπιτύμβιος στήλη Ἑρμέρωτος, β. Ψήφισμα Ὀρατίας καὶ Μέγωνος (ἐξ ἐκτύπου)

Κ. ΔΑΒΑΡΑΣ